

Una aproximació a la pobresa en el treball

Mercat de treball, llars i desprotecció
social a la província de Barcelona

2018

Amb la col·laboració de:

Coordinació:
Romina Garcia

Realització:
Romina Garcia
Laura Diéguez
Albert Ferrer
Salvador Clarós
Antònia Pascual
Pilar Maín

Disseny i maquetació:
Miquel de Toro

Índex

1. Introducció	5
2. Mercat de treball	7
2.1. Principals indicadors del mercat de treball	7
2.2. Atur latent	16
2.3. Jornada laboral	22
2.4. La qualificació dels llocs de treball	27
2.5. Risc de pobresa a la feina	31
3. Llars i activitat laboral	34
3.1. Llars sense ingressos	34
3.2. Taxa de risc de pobresa i exclusió social	41
4. Protecció per atur	44
4.1 Evolució dels diferents tipus de prestacions	45
4.2. La taxa de cobertura i la taxa de desprotecció davant l'atur	48
4.3. Evolució de la despesa en prestacions	52
4.4. Atur de llarga durada	55
5. Resum executiu	59
6. Conclusions	64

1. Introducció

En aquest informe hem volgut oferir una aproximació a la situació de les persones treballadores a la província de Barcelona, situant els resultats en relació al conjunt de Catalunya. Tal i com ja vam fer en edicions anteriors, per analitzar la pobresa relacionada amb el treball hem seleccionat tres factors explicatius de l'empobriment de les persones treballadores. Aquestes factors són el mercat de treball, la protecció social i la situació que es viu a les llars. Tal i com hem constatat en edicions anteriors de l'informe, aquests tres grups de variables aporten informació rellevant per poder portar a terme satisfactòriament aquesta aproximació a la pobresa en el treball.

Han estat referències importants per nosaltres, materials com l'informe *Pobreza y trabajadoras pobres en España*, que va presentar la Fundación Primero de Mayo el 2014, així com l'informe que va publicar el CTESC el 2013 amb el títol *El risc de pobresa relacionat amb el mercat de treball*. Aquests estudis han estat útils per orientar el nostre enfocament i considerar aquests tres factors com a fonamentals per tal d'elaborar el nostre informe.

En la present edició hem pres com a període a estudiar els darrers deu anys, que en aquest cas corresponen als anys que van des de l'inici de la crisi fins a l'actualitat (2008-2018). Aquesta perspectiva històrica ens ha permès verificar una tendència d'empitjorament de les condicions de vida de les persones treballadores durant aquesta dècada i, tot i la lleu millora de les dades relatives al mercat de treball durant la darrera etapa del cicle, es posa de manifest com el fet de tenir una ocupació remunerada no garanteix un nivell de benestar òptim ni la protecció davant situacions de pobresa.

Hem procurat treballar les dades desagregades per sexes sempre que ha estat possible i la mostra ho ha permès. Cal dir que s'han fet constar les dades de les quatre províncies catalanes (i no només les de Barcelona) quan ho hem considerat rellevant. El fet de focalitzar el nostre informe en la província de Barcelona respon al pes demogràfic i econòmic que presenta aquesta província, que acull gairebé el 75% de la població treballadora a Catalunya.

Com a eina principal per obtenir els resultats de la cerca hem partit de l'explotació estadística de les microdades de l'Enquesta de població activa. També hem fet servir altres fonts de dades que hem considerat d'utilitat, com ara les que proporciona el Ministerio de Trabajo, Migraciones y Seguridad Social, l'Enquesta de condicions de vida i l'Observatorio de las ocupaciones del Servicio Público de Empleo Estatal (SEPE).

El primer apartat de l'informe que fa referència al mercat de treball, analitza i situa els principals indicadors del mercat de treball (activitat, ocupació, atur, temporalitat, salarització,

temporalitat i efecte desànim) així com d'altres com ara la jornada laboral, la qualificació dels llocs de treball, el risc de pobresa a la feina i l'atur latent. Enguany, aquest darrer indicador, l'atur latent, l'hem inclòs com a novetat per fer emergir la manca de feina que hi ha al mercat de treball, però que no detecta, i conseqüentment, no reflecteix, l'indicador de l'atur tradicional.

Al següent capítol, s'ha abordat la situació de les llars catalanes en relació a la percepció d'ingressos de les persones que hi viuen. En concret, interessava especialment veure com afecta la manca d'ingressos de caràcter laboral (salari o prestacions contributives) a les famílies. Amb aquesta voluntat hem analitzat la situació de les llars sense ingressos de la província de Barcelona i del conjunt del territori català. Aquest treball ens ha permès detectar les situacions de major vulnerabilitat davant la pobresa i l'exclusió social i relacionar-los amb la incidència de l'atur i de la manca d'ingressos de caràcter laboral. En aquesta línia hem fet servir la taxa AROPE (En risc de pobresa i exclusió social, en les seves sigles en anglès) que ens ha permès conèixer que una quarta part de la població es troba per sota del llindar de pobresa o exclusió social.

El capítol dedicat al sistema de protecció social i, en concret, a la protecció per atur, ens ha permès distingir entre els diferents tipus de prestacions existents (prestació per atur, subsidi d'atur, renda activa d'inserció). D'altra banda, també hem analitzat la taxa de cobertura davant situacions d'atur per copsar que quatre de cada deu persones aturades queden desprotegides davant situacions d'atur. En aquest apartat també hem donat comptes de l'evolució de la despesa en prestacions, per constatar que l'evolució de la despesa ha estat decreixent al llarg del cicle, malgrat el gran volum de població aturada. Per altra banda, en aquest capítol hem abordat la problemàtica de l'atur de llarga durada i les conseqüències socials de totes les persones que es troben en aquesta situació i no poden gaudir de cap mesura de protecció social, quedant exposades a situacions de vulnerabilitat.

Finalment, hem situat el resum executiu i les conclusions que hem extret del present informe.

Amb aquest treball hem intentat conèixer el deteriorament dels tres principals factors que expliquen la situació de vulnerabilitat de les persones treballadores: la seva situació al mercat de treball, la situació al si de les llars i el nivell de protecció social, apropant-nos al fenomen de la pobresa en el treball.

2. Mercat de treball

En aquest apartat de l'informe s'han analitzat els indicadors més rellevants del mercat de treball com són l'activitat, l'ocupació, l'atur, la salarització, la temporalitat i l'efecte desànim. Altrament, també s'ha abordat la manca d'ocupació de manera més complexa, a través del concepte d'atur latent que permet conèixer i mesurar la manca de feina encara que una persona treballi o consti com inactiva.

A més, també s'ha estudiat la jornada laboral i el nivell de voluntarietat d'aquesta, la qualificació dels llocs de treball i el risc de pobresa a la feina.

Enguany, l'anàlisi s'ha realitzat entre els períodes dels segons trimestres dels anys 2008 i 2018, englobant els deu anys de crisi econòmica i laboral que ha patit el nostre país. I les dades treballades per elaborar aquest capítol són les microdades de l'Enquesta de població activa per a Catalunya i per a la província de Barcelona. També s'han tingut en compte resultats obtinguts a partir de l'Enquesta de condicions de vida per analitzar el risc de pobresa a la feina.

Aquest exercici ha permès, un any més, veure quina ha estat l'evolució del mercat de treball en aquests anys de crisi sostinguda en el temps i la millora lleu i, certament aparent dels darrers anys.

2.1. Principals indicadors del mercat de treball

Activitat

La població activa de 16 a 64 anys a Catalunya, el segon trimestre de 2018, és de 3.757.662 persones. En els darrers deu anys, l'activitat ha patit una reducció del 3,9%, el que es tradueix en 153.383 persones actives menys.

Caiguda de la població activa en un 3,9% a Catalunya en deu anys

Taula 2.1.1 Població activa per províncies (2008-2018)

	Barcelona	Girona	Lleida	Tarragona	Total
2n trim 2008	2.891.947	395.210	217.052	406.836	3.911.045
2n trim 2018	2.775.829	382.476	205.875	393.482	3.757.662
variació (N)	-116.118	-12.734	-11.177	-13.354	-153.383
variació (%)	-4,0	-3,2	-5,1	-3,3	-3,9

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Continua havent una diferència molt gran entre homes i dones en relació a l'activitat, tant pel conjunt català com a la província de Barcelona

Un 73,9% del total de la població activa es troba a la província de Barcelona, demarcació que aglutina a 2.775.829 persones actives. Al llarg del període analitzat, aquest territori ha sofert una pèrdua significativa de població activa similar a la del conjunt català. Exactament, Barcelona ha perdut 116.118 persones actives, reducció que suposa un 4% menys.

Les dades desagregades per sexes mostren com, entre 2008 i 2018, només els homes són els qui han patit una reducció d'efectius, mentre que les dones han aconseguit incrementar les xifres d'activitat. Aquesta tendència es dona tant a la província de Barcelona com al conjunt català.

Taula 2.1.2 Variació de la població activa per sexes (2008-2018)

	Barcelona			Catalunya		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
2n trim 2008	1.605.298	1.286.650	2.891.948	2.199.973	1.711.073	3.911.046
2n trim 2018	1.447.119	1.328.710	2.775.829	1.974.028	1.783.636	3.757.664
variació (N)	-158.179	42.060	-116.119	-225.945	72.563	-153.382
variació (%)	-9,9	3,3	-4,0	-10,3	4,2	-3,9

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

En el cas dels homes, aquests han reduït en un 9,9% la població activa a la demarcació de Barcelona i un 10,3% al conjunt català. Les dones, en canvi, han incrementat en un 3,3% a Barcelona i un 4,2% a tota Catalunya.

Per tant, la reducció global d'efectius al mercat de treball que s'ha donat en aquests darrers deu anys no ha estat més acusada per la incorporació de dones a l'activitat.

Taula 2.1.3 Taxes d'activitat per sexes (2008-2018)

	Barcelona			Catalunya		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
2n trim 2008	86,1	70,9	78,6	86,5	70,1	78,4
2n trim 2018	82,5	74,1	78,3	82,3	73,8	78,0
variació en p.p	-3,6	3,3	-0,3	-4,1	3,7	-0,4

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

L'anàlisi de les taxes d'activitat mostren com la província de Barcelona es manté lleugerament per sobre del conjunt català, tot i que la tendència general ha estat de reducció d'aquest indicador.

Entre 2008 i 2018 la taxa d'activitat ha caigut en 0,4 punts percentuals pel global català i 0,3 punts a la demarcació de Barcelona.

Per sexes i a la província de Barcelona, cal destacar la reducció de la taxa d'activitat masculina en 3,6 punts mentre que la femenina ha incrementat en 3,3 punts. Pel conjunt català aquesta

evolució es repeteix reduint la taxa en 4,1 punts els homes i augmentant en 3,7 punts percentuals les dones.

Cal tenir present, que tot i aquestes variacions que afavoreixen la incorporació de les dones al mercat de treball, el resultat continua sent molt desproporcionat entre sexes, ja que ells se situen amb una taxa d'activitat del 82,3% mentre que elles ho fan amb un 73,8%, 8,5 punts de distància, el segon trimestre de 2018.

El diferencial de gairebé 9 punts percentuals entre homes i dones, continua indicant una major presència de dones en la inactivitat i un menor protagonisme d'aquestes en el mercat de treball.

Ocupació

La població ocupada de 16 a 64 anys a Catalunya el segon trimestre de 2018 és de 3.325.838 persones. En els darrers deu anys, l'ocupació ha sofert una reducció de 292.632 persones ocupades, una pèrdua del 8,1%.

Taula 2.1.4 Població ocupada per províncies (2008-2018)

	Barcelona	Girona	Lleida	Tarragona	Total
2n trim 2008	2.686.782	356.662	205.858	369.168	3.618.470
2n trim 2018	2.470.394	336.821	183.281	335.342	3.325.838
variació (N)	-216.388	-19.841	-22.577	-33.826	-292.632
variació (%)	-8,1	-5,6	-11,0	-9,2	-8,1

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Un 74,3% del total de la població ocupada catalana es localitza a la província de Barcelona: exactament hi ha 2.470.394 ocupats i ocupades. Entre el 2008 i el 2018 aquesta demarcació ha vist com s'han destruït 216.388 llocs de treball (-8,1%).

Cau l'ocupació a la província de Barcelona i al conjunt català amb la mateixa intensitat (-8,1%)

Les dades desagregades per sexes indiquen que entre els anys analitzats, tant els homes com les dones han sofert una reducció de l'ocupació, però aquesta destrucció de llocs de treball no ha estat igual entre unes i altres. Concretament, les dones han patit en menor mesura la caiguda de l'ocupació reduint-la en un 1,1% i 17.820 dones ocupades menys, mentre que els homes, amb major intensitat, han reduït l'ocupació en un 13,5% i 274.811 homes menys.

Taula 2.1.5 Variació de la població ocupada per sexes (2008-2018)

	Barcelona			Catalunya		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
2n trim 2008	1.487.323	1.199.460	2.686.783	2.031.062	1.587.408	3.618.470
2n trim 2018	1.290.645	1.179.749	2.470.394	1.756.251	1.569.588	3.325.839
variació (N)	-196.678	-19.711	-216.389	-274.811	-17.820	-292.631
variació (%)	-13,2	-1,6	-8,1	-13,5	-1,1	-8,1

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Per a la província de Barcelona la tendència es reproduïx ja que l'ocupació femenina ha caigut en un 1,6% (19.711 dones) mentre que la masculina ho ha fet en un 13,2% (196.678 homes).

Aquestes notables diferències entre sexes s'expliquen, sobretot, perquè al llarg d'aquests anys la destrucció d'ocupació ha estat molt més significativa en sectors altament masculinitzats com són la construcció i l'automoció.

Taula 2.1.6 Taxes d'ocupació per sexes (2008-2018)

	Barcelona			Catalunya		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
2n trim 2008	79,8	66,1	73,0	79,8	65,0	72,6
2n trim 2018	73,6	65,8	69,7	73,2	65,0	69,1
variació en p.p	-6,2	-0,2	-3,3	-6,6	-0,1	-3,5

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

L'anàlisi de les taxes d'ocupació mostra com la província de Barcelona se situa lleugerament per sobre dels resultats obtinguts pel conjunt català amb unes taxes d'ocupació superiors tant l'any 2008 com el 2018.

Si es té en compte l'evolució en aquest període, és rellevant la reducció tant pel global de Catalunya com per la demarcació analitzada. Exactament, la taxa d'ocupació s'ha reduït en 3,5 punts percentuals pel conjunt català i 3,3 punts a la província de Barcelona.

L'anàlisi per sexes mostra com els homes són els qui han patit la reducció més acusada, concretament de 6,2 punts percentuals a la demarcació de Barcelona mentre que les dones han reduït un tímid resultat de 0,2 punts menys. Pel conjunt català la tendència ha sigut molt similar.

El fet destacat en l'anàlisi de la taxa d'ocupació és que les dones han aconseguit gairebé mantenir la mateixa taxa entre el període analitzat, mentre que els homes han patit una reducció força acusada de l'ocupació.

Atur

Més de 430.000 persones continuen sense feina a Catalunya

La població de 16 a 64 anys sense feina a Catalunya, el segon trimestre de 2018, és de 431.824 persones. En els últims deu anys, l'atur ha sofert un increment de 139.249 persones, creixement que suposa un 47,6% des de 2008.

Taula 2.1.7 Població en situació d'atur per províncies (2008-2018)

	Barcelona	Girona	Lleida	Tarragona	Total
2n trim 2008	205.165	38.548	11.194	37.668	292.575
2n trim 2018	305.435	45.655	22.594	58.140	431.824
variació (N)	100.270	7.107	11.400	20.472	139.249
variació (%)	48,9	18,4	101,8	54,3	47,6

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Un 70,7% del total de la població desocupada catalana es troba a la província de Barcelona, concretament són 305.435 persones en cerca de feina sense èxit. Aquest territori ha patit un increment de 100.270 persones en situació d'atur, o el que és el mateix, ha crescut en un 48,9% el nombre de persones sense feina.

En aquest sentit, la demarcació de Barcelona presenta un increment de població desocupada lleugerament superior a la mitjana catalana (47,6% d'increment).

Les xifres desagregades per sexes, mostren un comportament ben diferent en detriment de les dones. Mentre que, a Catalunya, els homes han augmentat un 29% la població aturada i 48.866 homes desocupats, les dones han patit un increment del 73,1% i 90.383 dones en situació d'atur.

Les dones presenten uns increments d'atur molt superiors als dels homes

Taula 2.1.8 Variació de la població aturada per sexes (2008-2018)

	Barcelona			Catalunya		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
2n trim 2008	117.975	87.190	205.165	168.911	123.665	292.576
2n trim 2018	156.474	148.961	305.435	217.777	214.048	431.825
variació (N)	38.499	61.771	100.270	48.866	90.383	139.249
variació (%)	32,6	70,8	48,9	28,9	73,1	47,6

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Aquest desigual comportament entre homes i dones, també es fa present a la província de Barcelona, on ells incrementen l'atur en un 32,6% mentre que elles ho fan en un 70,8%.

Taula 2.1.9 Taxes d'atur per sexes (2008-2018)

	Barcelona			Catalunya		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
2n trim 2008	7,3	6,8	7,1	7,7	7,2	7,5
2n trim 2018	10,8	11,2	11,0	11,0	12,0	11,5
variació en p.p	3,5	4,4	3,9	3,4	4,8	4,0

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

L'anàlisi de les taxes d'atur mostra el notable increment de la incidència de l'atur en la població treballadora. Si bé el 2008 la taxa d'atur a Catalunya se situava en el 7,5%, el 2018 s'ha incrementat fins a l'11,5%, un augment de 4 punts percentuals.

Les xifres per a la província de Barcelona són també força negatives. En el mateix període aquest territori ha passat d'una taxa del 7,1% a l'11%.

Per sexes i segons mostra la taula, es pot veure que, tant a la província de Barcelona com pel conjunt de Catalunya, les dones han incrementat les taxes d'atur a un ritme superior al dels homes. Són elles les qui presenten la taxa d'atur més elevada superant la mitjana catalana.

Concretament, al segon trimestre de 2018 les dones presenten una taxa d'atur del 12% a Catalunya i de l'11,2% a la província de Barcelona, entorn a 1 punt percentual més que les taxes masculines.

Salarització

La població assalariada de 16 i més anys a Catalunya, el segon trimestre de 2018, és de 2.828.999 persones. En comparació a l'any 2008 hi ha 217.654 persones menys treballant per compte aliena (-7,1%).

Taula 2.1.10 Població assalariada per províncies (2008-2018)

	Barcelona	Girona	Lleida	Tarragona	Total
2n trim 2008	2.294.601	287.955	158.065	306.032	3.046.653
2n trim 2018	2.112.641	287.900	149.274	279.184	2.828.999
variació (N)	-181.960	-55	-8.791	-26.848	-217.654
variació (%)	-7,9	0,0	-5,6	-8,8	-7,1

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Del total de la població assalariada catalana, el 74,7% es troba a la província de Barcelona i són exactament 2.112.641 persones i l'evolució en aquests darrers anys també ha estat decreixent, concretament la caiguda ha estat del 7,9% i 181.960 persones assalariades menys.

Taula 2.1.11 Variació de la població assalariada per sexes (2008-2018)

	Barcelona			Catalunya		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
2n trim 2008	1.217.741	1.076.860	2.294.601	1.637.747	1.408.904	3.046.651
2n trim 2018	1.050.214	1.062.428	2.112.642	1.419.723	1.409.277	2.829.000
variació (N)	-167.527	-14.432	-181.959	-218.024	373	-217.651
variació (%)	-13,8	-1,3	-7,9	-13,3	0,0	-7,1

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Les xifres desagregades per sexes i pel conjunt de Catalunya, deixen veure que només els homes han patit una reducció de població assalariada. Ells han reduït en un 13,3% i prop de 218.000 assalariats, mentre que elles han augmentat en 373 dones assalariades, increment que no arriba al 0,1%, però que és positiu.

Per contra, a la província de Barcelona sí que hi ha una tendència negativa i de pèrdua de població assalariada tant per homes com per dones, però en aquest cas, elles ho han fet en menor intensitat (-1,3%) que ells (-13,8%).

L'anàlisi de les taxes de salarització mostra un comportament força heterogeni entre sexes i entre la demarcació de Barcelona i el conjunt català.

Taula 2.1.12 Taxes de salarització per sexes (2008-2018)

	Barcelona			Catalunya		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
2n trim 2008	81,9	89,8	85,4	80,6	88,8	84,2
2n trim 2018	81,4	90,1	85,5	80,8	89,8	85,1
variació en p.p	-0,5	0,3	0,1	0,2	1,0	0,9

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Al segon trimestre de 2018 la taxa de salarització va ser lleugerament superior a la província de Barcelona (85,5%) que al global català (85,1%). I l'evolució entre 2008 i 2018 ha estat de 0,1 punt percentual més a la demarcació analitzada i 0,9 punts pel conjunt de Catalunya.

La comparativa entre sexes evidencia certes diferències de comportament, ja que les dones tenen unes taxes de salarització molt superiors a les dels homes, tant pel conjunt català com per la demarcació de Barcelona.

A més, entre el període analitzat, les dones augmenten 1 punt percentual la taxa de salarització pel conjunt català mentre que els homes només ho fan en 0,2 punts. I en canvi, a Barcelona, mentre elles aconseguixen incrementar 0,3 punts percentuals situant-se amb una taxa de salarització del 90,1%, ells redueixen en 0,5 punts percentuals obtenint un resultat del 81,4%.

Taula 2.1.13 Població assalariada per tipus de contracte (2008-2018)

	2n trim 2008			2n trim 2018		
	Temporal	Indefinit	Total	Temporal	Indefinit	Total
Barcelona	476.125	1.818.476	2.294.601	436.066	1.676.575	2.112.641
Catalunya	666.953	2.379.700	3.046.653	610.728	2.218.271	2.828.999

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Temporalitat

Les xifres desagregades per tipus de contracte permeten veure la pèrdua d'estabilitat laboral que han experimentat les persones assalariades en el mercat de treball en el transcurs del període de crisi, destrucció d'ocupació i relativa recuperació.

Taula 2.1.14 Variació població assalariada per tipus de contracte (2008-2018)

	variació (N)			variació (%)		
	Temporal	Indefinit	Total	Temporal	Indefinit	Total
Barcelona	-40.059	-141.901	-181.960	-8,4	-7,8	-7,9
Catalunya	-56.225	-161.429	-217.654	-8,4	-6,8	-7,1

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

A Catalunya, en 10 anys cau el treball estable en un 6,8% i el temporal en un 8,4%

Les variacions que ha sofert la població treballadora amb contracte indefinit al llarg d'aquests deu anys són significativament negatives, tant pel conjunt català com pel cas concret de la demarcació de Barcelona. Els llocs de treball estables s'han reduït en un 7,8% a la província de Barcelona i en un 6,8% al conjunt català.

El treball temporal no ha patit millor sort i també s'ha reduït en un 8,4% tant a Catalunya com a la demarcació de Barcelona.

Taula 2.1.15 Variació població assalariada per sexes (2008-2018)

		variació (N)			variació (%)		
		Temporal	Indefinit	Total	Temporal	Indefinit	Total
Barcelona	Homes	-32.350	-135.177	-167.527	-13,9	-13,7	-13,8
	Dones	-7.708	-6.724	-14.432	-3,2	-0,8	-1,3
	Total	-40.058	-141.901	-181.959	-8,4	-7,8	-7,9
Catalunya	Homes	-50.066	-167.958	-218.024	-14,7	-13,0	-13,3
	Dones	-6.156	6.529	373	-1,9	0,6	0,0
	Total	-56.222	-161.429	-217.651	-8,4	-6,8	-7,1

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Respecte els resultats obtinguts a la província de Barcelona entre homes i dones, es constata que tant ells com elles han perdut població assalariada amb contracte indefinit, però en el cas dels homes ho han fet amb una intensitat major (-13,7% i 135.177 assalariats menys) que les dones (-0,8% i 6.724 assalariades menys).

En el cas del treball temporal, la tendència també ha sigut negativa per ambdós sexes, però la intensitat ha sigut major en els homes (32.350 assalariats menys i una reducció del 13,9%) que en les dones (7.708 assalariades menys i una caiguda del 3,2%),

En el cas del global català, la tendència ha sigut ben diferent. En el cas de la població assalariada temporal, en aquests darrers deu anys ells han perdut 50.066 assalariats (-14,7%) i elles han reduït en 6.156 assalariades (-1,9%). En canvi, la població assalariada amb contracte indefinit es redueix en el cas dels homes en 167.958 efectius (-13%) mentre que les dones aconsegueixen incrementar en 6.529 assalariades indefinides (0,6%).

En general, la tendència de reducció de la població assalariada temporal seria positiva si, per contra, suposés un increment de la població assalariada indefinida, convertint l'ocupació temporal en estable. Malauradament la tendència de l'ocupació indefinida també ha estat decreixent (a excepció del cas de les dones catalanes) tot i que no amb la mateixa intensitat que la temporal, no mostrant signes de millora del mercat de treball en els darrers deu anys.

Taula 2.1.16 Taxes de temporalitat per sexes (2008-2018)

	Barcelona			Catalunya		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
2n trim 2008	19,1	22,7	20,7	20,8	23,1	21,9
2n trim 2018	19,0	22,2	20,6	20,5	22,7	21,6
variació en p.p	0,0	-0,4	-0,1	-0,3	-0,4	-0,3

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

L'anàlisi de les taxes de temporalitat deixa veure com l'evolució és lleugerament decreixent, tant pel conjunt català com per a la província de Barcelona. Aquesta tendència aparentment positiva s'explica per la reducció més intensa de població assalariada temporal que indefinida, però no per una millora en l'estabilitat i qualitat de l'ocupació.

Pel global català, si el 2008 la taxa de temporalitat era del 21,9%, el segon trimestre de 2018 ha caigut 0,3 punts percentuals situant-se en un no menor 21,6%. En el cas de la demarcació de Barcelona, la taxa de temporalitat s'ha reduït en 0,1 punts percentuals donant com a resultat un 20,6%.

La informació desagregada per sexes mostra que si bé les dones tant pel conjunt català com per la província de Barcelona han reduït la taxa de temporalitat en 0,4 punts percentuals, els homes han reduït aquesta taxa en 0,3 punts pel global català, però en el cas de la demarcació de Barcelona, la taxa s'ha mantingut gairebé igual, entorn al 19%.

La diferència entre taxes, per homes i dones, se situa entorn als 3 punts percentuals, sent la de les dones la més elevada tant pel global català com per a la demarcació de Barcelona.

Efecte desànim

En aquest apartat hem volgut comptabilitzar les persones que han deixat de constar com a població activa perquè no cerquen feina, tot i trobar-se en situació d'atur. Aquesta situació, cada cop més freqüent entre les persones treballadores es defineix com efecte desànim, conseqüència directa de la destrucció d'ocupació sostinguda en el temps i la demostrada poca capacitat del mercat de treball per generar ocupació de qualitat, en els últims anys d'incipient recuperació.

Aquesta informació també l'obtenim a partir de l'Enquesta de població activa després de formular la pregunta, a les persones inactives entrevistades, el motiu pel qual no busquen feina de manera activa. En aquest sentit, es considera persona desanimada la persona que diu que no cerca feina perquè creu que no la trobarà. La conseqüent pèrdua de confiança fa que l'EPA la classifiqui com a col·lectiu inactiu perquè no cerca feina de manera activa. Dit això, aquesta part de la població inactiva no ho és per motius com trobar-se estudiant, ser jubilat o dedicar-se a les tasques de la llar, sinó perquè la situació del mercat de treball de no generar

oportunitats de treball fa que desisteixin de buscar una ocupació. En aquest escenari és quan es parla d'inactivitat forçosa.

Taula 2.1.17 Evolució de la població desanimada

	2n trim 2008	2n trim 2018	variació (N)	variació (%)
Barcelona	8.094	18.992	10.898	134,6
Catalunya	10.757	28.702	17.945	166,8

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

A la província de Barcelona, el segon trimestre de 2008 hi havia 8.094 persones desanimades. Al llarg dels darrers deu anys, aquesta xifra ha augmentat fins a 18.992 persones, un increment de gairebé 11.000 persones (134,6%).

Gairebé 29.000 persones pateixen efecte desànim a Catalunya per la poca capacitat del mercat de treball per generar ocupació i confiança en la població treballadora

En el cas del conjunt català, la tendència també a l'alça, ha estat més accentuada. Concretament, la població desanimada ha passat de 10.757 persones a 28.702. Això suposa un increment del 166,8% i gairebé 18.000 persones desanimades més que fa deu anys.

Taula 2.1.18 Percentatge inactivitat forçosa (2008-2018)

	Barcelona	Catalunya
2n trim 2008	1,0	1,0
2n trim 2018	2,5	2,7
variació en p.p	1,4	1,7

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

A Catalunya, la població que és inactiva de manera forçosa per desànim i poca confiança en el mercat de treball ha passat de suposar un 1% a un 2,7%. I en el cas de la província de Barcelona, la proporció de persones en aquesta situació ha passat de l'1% al 2,5%.

Aquests resultats que en xifres absolutes poden semblar poc rellevants, evidencien que hi ha una tendència creixent de població treballadora que queda exclosa del mercat de treball, que no confia en trobar una feina, però que treballaria si l'escenari canviés. Aquestes persones representen part de la població treballadora que comptabilitza l'atur latent, un nou indicador que s'analitza en el següent apartat.

2.2. Atur latent

L'atur latent és un indicador que contempla noves formes de comptabilitzar la manca de feina per part de les persones treballadores, anant més enllà de la forma oficial de calcular la desocupació. Cada cop són més els informes sobre mercat de treball que recullen el concepte *labour slack* com Eurofound que centra les seves anàlisis en fer emergir l'absència de feina en

aquelles persones treballadores que, tot i no classificar-les com a persones aturades, sí que els manca una ocupació. Per altra banda també des del Boureu of Labor Statistics (BLS) es contempla aquesta mirada més àmplia per mesurar la desocupació real que hi ha al mercat de treball i el desajust existent entre oferta i demanda que pot afectar, com han establert diferents institucions internacionals (entre elles el Fons Monetari Internacional), l'evolució dels salaris.

En base a aquestes aportacions, acotem aquest indicador a partir de definir diferents col·lectius: els inclosos a la definició oficial de l'atur, les persones desanimades + les persones afectades per un expedient de regulació d'ocupació (ERO), les persones que treballen a jornada parcial involuntària i les persones que no cerquen feina però que desitgen i poden treballar, que serien les persones potencialment actives.

La composició d'aquest nou concepte d'atur permet veure els efectes que comporta la destrucció d'ocupació de qualitat, sostinguda al llarg dels darrers anys, així com constatar l'existència d'un mercat de treball fortament deteriorat i inestable.

En aquest sentit, s'ha analitzat l'evolució d'aquest nou indicador entre els segons trimestres de 2008 i 2018 per veure els efectes de la crisi en l'ocupació i constatar que la lleugera recuperació del mercat de treball per la via de la reducció de la desocupació no és del tot certa i cal matisar. Aquesta anàlisi permet conèixer la situació i evolució d'un col·lectiu de persones treballadores a partir de les seves diferents situacions laborals que no són satisfetes.

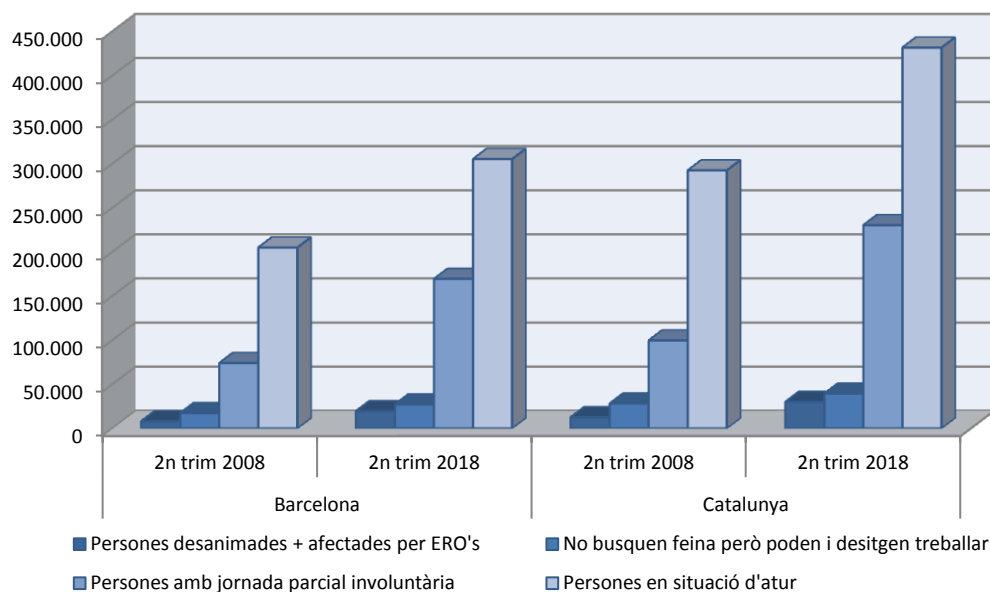
Taula 2.2.1 Composició manca de feina (2008-2018)

	Barcelona		Catalunya	
	2n trim 2008	2n trim 2018	2n trim 2008	2n trim 2018
Persones desanimades + afectades per ERO's	8.170	19.622	12.660	30.094
No busquen feina però poden i desitgen treballar	17.467	27.315	28.230	39.518
Persones amb jornada parcial involuntària	74.118	169.531	99.796	230.497
Persones en situació d'atur	205.165	305.436	292.576	431.824

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

La taula mostra la composició de l'indicador de l'atur latent i recull l'absència de feina de persones treballadores que treballen o estan desocupades o desanimades o classificades com a inactives.

Gràfic 2.2.2 Evolució de la manca de feina

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

El gràfic mostra com, en deu anys, tots els col·lectius que defineixen l'atur latent per la manca d'ocupació que pateixen, han crescut de manera significativa.

Taula 2.2.3 Variació composició manca de feina (2008-2018)

	Barcelona		Catalunya	
	Variació (N)	Variació (%)	Variació (N)	Variació (%)
Persones desanimades + afectades per ERO's	11.452	140,2	17.434	137,7
No busquen feina però poden i desitgen treballar	9.848	56,4	11.288	40,0
Persones amb jornada parcial involuntària	95.413	128,7	130.701	131,0
Persones en situació d'atur	100.271	48,9	139.248	47,6

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

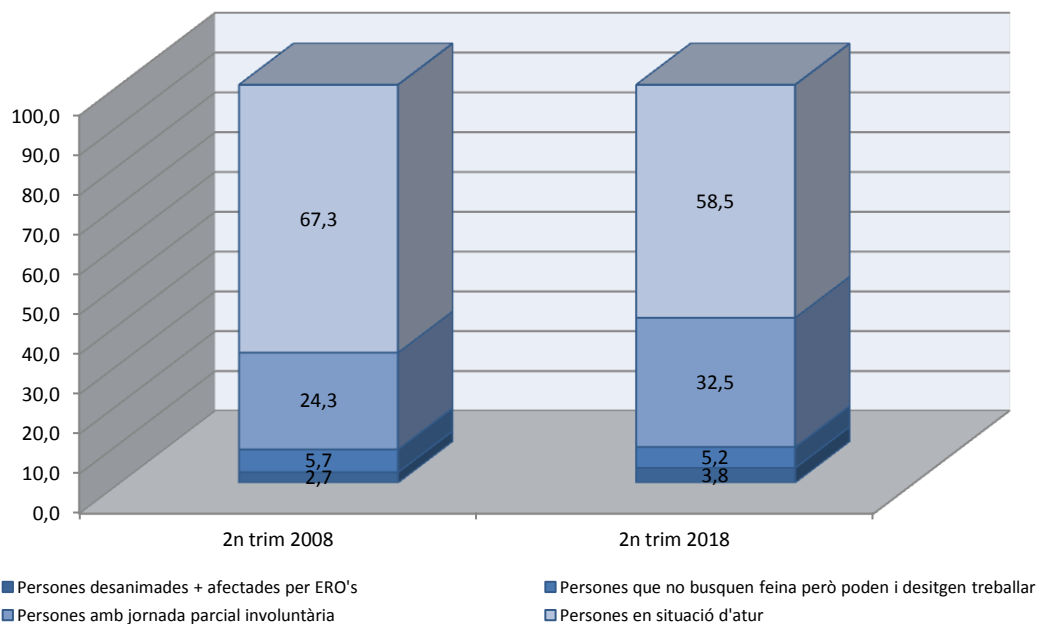
L'anàlisi pel conjunt de Catalunya permet veure que les variacions més significatives, en pes relatiu, es troben en els casos de persones desanimades que no cerquen feina i en les persones treballadores a jornada parcial involuntària. Respectivament aquests col·lectius han patit un augment del 137,7% i del 131% en els darrers deu anys, el que representa en xifres absolutes, un increment de 17.434 i de 130.701 persones.

El col·lectiu que no cerca feina però que desitja i està disponible per treballar ha augmentat en un 40% i gairebé 11.300 persones, mentre que les persones desocupades han augmentat en un 47,6% i entorn a 140.000 persones sense feina.

L'anàlisi de la província de Barcelona deixa veure que existeix una tendència similar a la del conjunt català, sent tant les persones desanimades (140% d'increment) i les persones

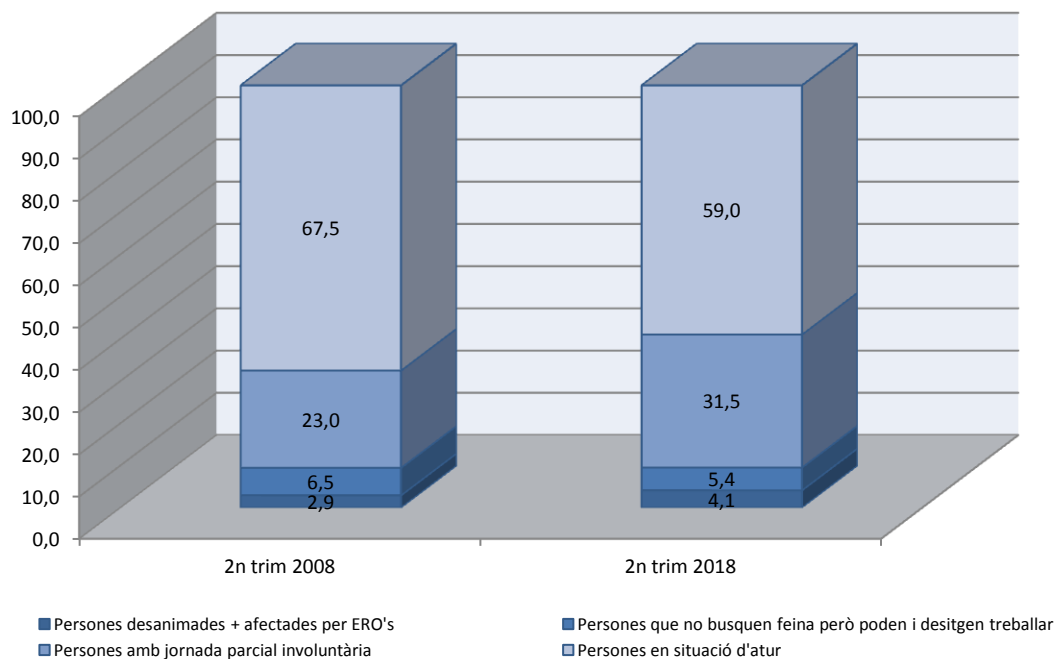
treballadores que treballen a jornada parcial de manera involuntària (128,7% d'augment) els col·lectius que més incrementen en termes relatius en aquests darrers deu anys.

Gràfic 2.2.4 Composició de la manca de feina a la província de Barcelona (2008-2018)

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Gràfic 2.2.5 Composició de la manca de feina a Catalunya (2008-2018)

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

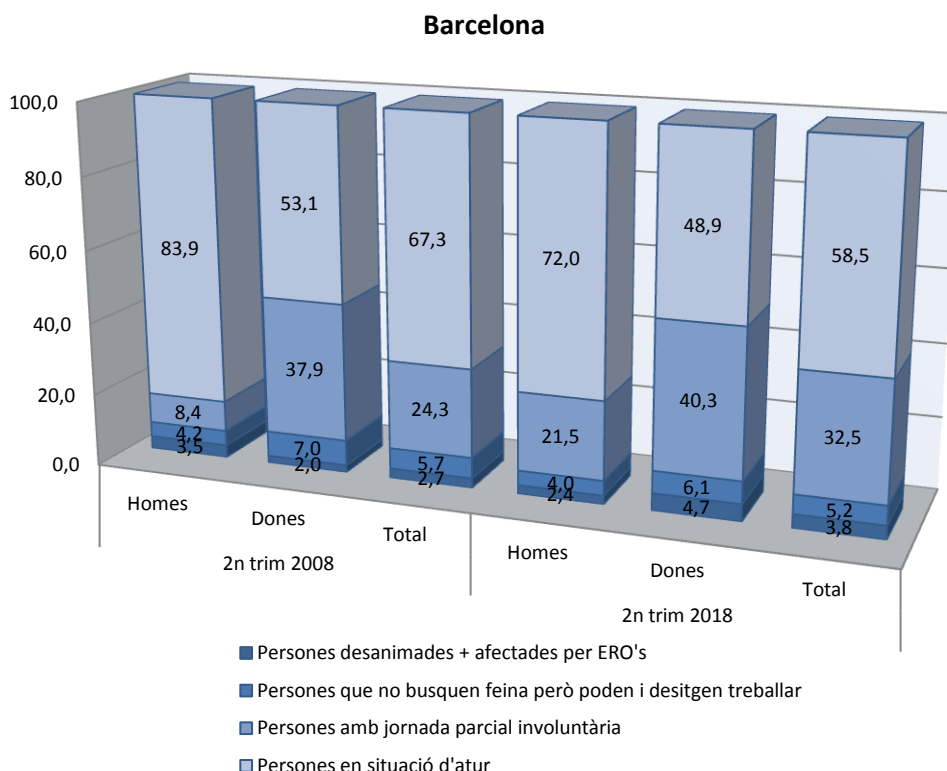
En aquesta demarcació també s'ha donat un creixement del 56,4% de persones que no busquen feina però poden i desitgen treballar i de persones en situació d'atur amb un increment del 48,9%.

La composició de la manca de feina entre 2008 i 2018, a la província de Barcelona, ha variat significativament. Si bé el 2008, el pes de les persones en situació d'atur eren el 67,3% del total, el 2018 aquest pes ha estat menor, concretament del 58,5%. Per contra, és destacable l'increment en deu anys del pes de persones treballadores a jornada parcial involuntària que passa del 24,3% el 2008 al 32,5% el 2018.

Pel conjunt català la tendència és similar destacant el menor pes de persones en situació d'atur que passa del 67,5% al 59% en deu anys i per contra, l'increment del pes relatiu de les persones treballadores amb jornada parcial involuntària que passa del 23% el 2008 al 31,5% el 2018.

L'augment considerable del treball parcial involuntari juntament amb una major incidència del desànim, són l'evidència que la suposada recuperació del mercat de treball es tradueix en ocupació precària i males condicions laborals.

Gràfic 2.2.6 Composició de la manca de feina per sexes a la província de Barcelona (2008-2018)

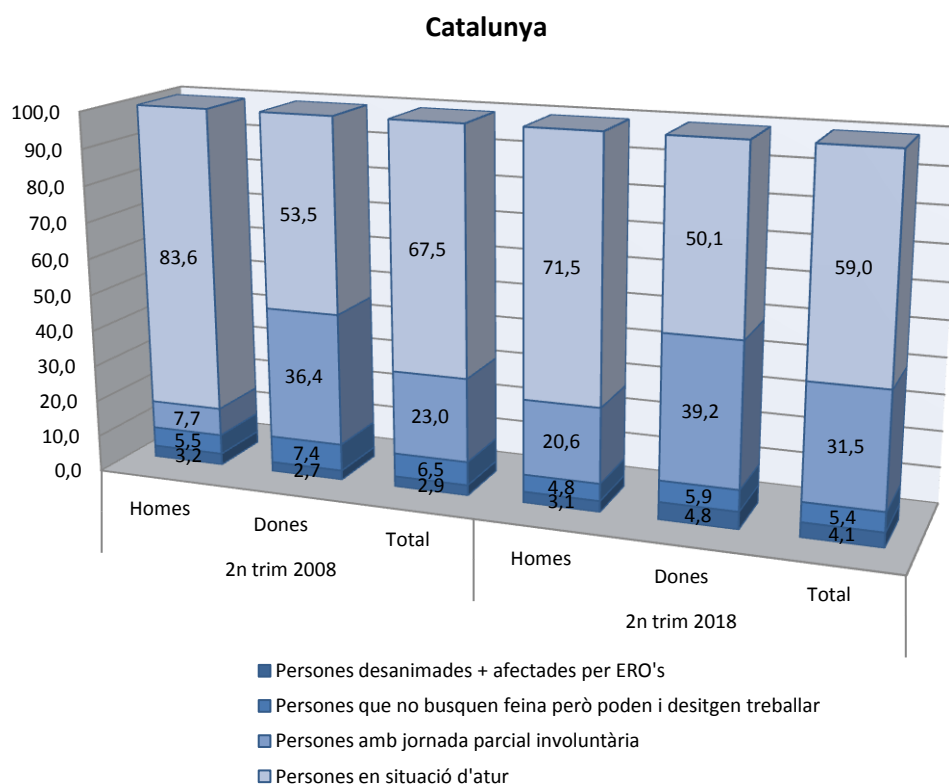
Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

La composició de la manca de feina desagregada per sexes a la província de Barcelona, evidencia clares diferències tant el 2008 com el 2018. El 2008, en el cas dels homes hi havia un 83,9% del total que formava part del col·lectiu de desocupats i només un 8,4% eren homes que treballaven a temps parcial de manera involuntària. El 7,7% restant eren persones desanimades, afectades per expedients de regulació d'ocupació o persones que no cercaven feina però que podien i desitjaven treballar.

Pel mateix any, en el cas de les dones, només un 53,1% eren dones desocupades i un elevat 37,9% eren dones ocupades a temps parcial involuntari. El 9% restant eren dones afectades per expedients de regulació, desanimades o que desitjaven i podien treballar però no cercaven feina de manera activa. Així doncs, la composició entre sexes és notablement diferent.

Si es fa la mateixa anàlisi per l'any 2018 a la mateixa província, es pot veure com la composició ha canviat de manera rellevant. Els homes redueixen el pes de col·lectiu desocupat (72% del total), incrementen el de parcials involuntaris (21,5% del total) i redueixen en la resta de casuístiques (6,4% de total). Les dones, segueixen la mateixa tendència de reducció del pes de les dones desocupades (48,9% del total) i incrementen tant les parcials involuntàries (40,3% del total) i de desanimades, afectades per ERO's o que no cerquen feina però poden i desitgen treballar (10,8% del total).

Gràfic 2.2.7 Composició de la manca de feina per sexes a Catalunya (2008-2018)

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

En el cas de Catalunya, la composició de la manca de feina també és ben diferent entre sexes. L'any 2008, els homes formaven el 83,6% del total de desocupats i només un 7,7% del total eren parcials involuntaris, mentre que les dones eren desocupades en un 53,5% del total i un 36,4% eren parcials involuntàries.

El 2018, la tendència ha estat de reducció del pes de la desocupació, en la definició estricta i tradicional, passant els homes a un 71,5% del total i les dones a un 50,1% del total. El cas de la parcialitat involuntària els homes ascendeixen a un 20,6% del total, mentre que les dones arriben a un 39,2% del total. El cas de l'efecte desànim i de les persones inactives que no cerquen feina, però que poden i desitgen treballar, també incrementa en pes relatiu al llarg del període analitzat, però només en el cas de les dones que passen d'un 10,1% a un 10,7% del total. Per contra, en el cas dels homes, aquests redueixen d'un 8,7% a un 7,9% del total.

L'anàlisi de l'atur latent constata que tot i la recuperació del mercat de treball, hi ha una tendència d'entrada a l'ocupació per la via de jornades laborals curtes, a la vegada que continua fortament present l'efecte desànim i la inactivitat forçada. L'atur latent i la seva tendència creixent, permet veure com la precarietat laboral també s'explica per la manca de feina, total o parcial i que els baixos salaris i les males condicions de treball fan que cada cop més persones tinguin la necessitat de complementar la seva jornada laboral. La inactivitat i la desconfiança en trobar una feina són també elements que s'expliquen per l'existència d'un mercat de treball deteriorat incapaç de generar ocupació sòlida i de qualitat. Aquesta anàlisi convida també a repensar les polítiques socials, d'ocupació i d'inversió pública, entre altres, per tal de revertir de manera real la situació d'un mercat de treball que segueix ancorat en la precarietat.

2.3. Jornada laboral

Parcialitat

En aquest apartat s'ha volgut conèixer l'evolució dels tipus de jornada, parcial i completa, des del segon trimestre de 2008 a 2018 a la província de Barcelona i al conjunt de Catalunya. D'aquesta manera, s'ha pogut veure quina ha estat l'evolució de la jornada a temps parcial i si les persones tenen més o menys probabilitat de treballar sota aquest tipus de jornada. Altrament, també s'ha volgut recollir el fenomen de la parcialitat involuntària, indicador clau de precarietat laboral i que, malauradament, caracteritza cada cop més l'ocupació a Catalunya.

La població ocupada de 16 a 64 anys que treballa a jornada completa a Catalunya, el segon trimestre de 2018, és de 2.856.080 persones. En aquests darrers deu anys hi hagut una reducció de 335.063 persones que treballen a temps complert. Aquesta contundent caiguda suposa un 10,5% menys.

Taula 2.3.1 Població ocupada per tipus de jornada (2n trim 2018)

	Barcelona	Girona	Lleida	Tarragona	Total
Jornada completa	2.129.812	288.385	153.902	283.981	2.856.080
Jornada parcial	340.582	48.436	29.379	51.362	469.759
Total	2.470.394	336.821	183.281	335.343	3.325.839

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

La població ocupada de 16 a 64 anys que treballa a temps parcial a Catalunya, el segon trimestre de 2018, és de 469.759 persones. En relació amb el 2008, aquesta xifra suposa un increment de 42.431 persones, és a dir, un 9,9% més.

Taula 2.3.2 Variació de la població ocupada per tipus de jornada (2008-2018)

	Barcelona	Girona	Lleida	Tarragona	Total
	(N)				
Completa	-234.334	-28.120	-27.068	-45.541	-335.063
Parcial	17.945	8.279	4.491	11.716	42.431
Total	-216.389	-19.841	-22.577	-33.825	-292.632
	(%)				
Completa	-9,9	-8,9	-15,0	-13,8	-10,5
Parcial	5,6	20,6	18,0	29,6	9,9
Total	-8,1	-5,6	-11,0	-9,2	-8,1

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

A la província de Barcelona, en xifres relatives i en comparació al conjunt català, s'ha produït una reducció més lleu de població ocupada que treballa a jornada completa. Exactament, a la demarcació analitzada, l'ocupació a temps complert ha caigut en un 9,9% i 234.334 persones ocupades.

Pel que fa a l'ocupació a jornada parcial, aquesta s'ha incrementat en menor mesura que la mitjana catalana, concretament en un 5,6% i 17.945 persones ocupades a jornada parcial més que el 2008. No obstant, és un increment considerable, tenint en compte també la davallada de l'ocupació a temps complert.

La taxa de parcialitat, el 2018, se situa en un elevat 14,1%, 2,3 punts més que fa deu anys

Taula 2.3.3 Taxes de parcialitat per sexes (2n trim 2018)

	Barcelona			Catalunya		
	Home	Dona	Total	Home	Dona	Total
2n trim 2008	4,4	21,5	12,0	4,3	21,5	11,8
2n trim 2018	6,7	21,5	13,8	6,9	22,2	14,1

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Si analitzem l'evolució de la taxa de parcialitat al llarg del període estudiat, es pot veure la tendència creixent de l'indicador pel que fa al conjunt de la població i per a la demarcació de

Barcelona. Tot i així, la incidència de la parcialitat ha augmentat de manera més significativa al conjunt català que a la província de Barcelona, en 2,3 punts i 1,8 punts percentuals respectivament.

L'anàlisi per sexes, mostra clares diferències entre homes i dones. En primer lloc, cal dir que són les dones les qui pateixen les taxes de parcialitat més elevades, amb diferències de més de 15 punts percentuals en comparació als homes. I en segon lloc, si observem l'evolució de l'indicador, es pot veure en canvi, com són els homes els qui incrementen de manera més notable les taxes de parcialitat, tant pel conjunt català com per a la demarcació de Barcelona.

Mentre que les dones del territori català augmenten en menor mesura, les de la demarcació de Barcelona mantenen el mateix resultat que fa deu anys.

Els homes passen d'una taxa de parcialitat del 4,3% al 6,9% pel conjunt català i del 4,4% al 6,7% a la demarcació de Barcelona. Per contra, les dones passen d'un 21,5% a un 22,2% pel global català i mantenen una taxa del 21,5% en deu anys a la província de Barcelona.

Aquests resultats mostren que l'ocupació a temps parcial és protagonitzada majoritàriament per les dones i que, tot i la diferent evolució respecte els homes que fan reduir les diferències entre sexes, continuen sent les més afectades pel treball a temps parcial.

A Catalunya la taxa de parcialitat involuntària és d'un 49,1% i més de 230.000 persones desitjarien treballar a jornada completa

La taula mostra els motius pels quals es treballa a temps parcial i el més rellevant és la proporció de gairebé la meitat de la població ocupada que declara no haver trobat una ocupació a jornada completa. Exactament, pel cas de la província de Barcelona, trobem un 49,8% del total o el que és el mateix 169.531 persones que es troben en aquesta situació. I pel que fa al conjunt de Catalunya, la proporció és del 49,1% i representa 230.497 persones ocupades.

Taula 2.3.4 Motius del treball a temps parcial (2n tirm 2018)

	Barcelona		Catalunya	
	Total	% sobre el total	Total	% sobre el total
Desconeix el motiu	570	0,2	864	0,2
Seguir cursos de formació	48.082	14,1	63.404	13,5
Malaltia o incapacitat pròpia	4.259	1,3	6.619	1,4
Cura d'infants o adults malalts, incapacitats o gent gran	29.525	8,7	47.143	10,0
Altres obligacions familiars o personals	23.445	6,9	30.758	6,5
No haver pogut trobar una ocupació a jornada completa	169.531	49,8	230.497	49,1
No voler una ocupació de jornada completa	25.393	7,5	38.414	8,2
Altres raons	39.779	11,7	52.062	11,1
Total	340.584	100,0	469.761	100,0

Nota: els valors inferiors a 6.000 no són significatius.

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Aquestes xifres mostren l'elevada parcialitat involuntària que pateix la població treballadora, ja que només un 8,2% pel global català i un 7,5% a la demarcació de Barcelona, afirmen treballar a jornada parcial perquè no han volgut una ocupació a jornada completa.

Taula 2.3.5 Motius de la parcialitat per sexes a la província de Barcelona (2n trim 2018)

	Home		Dona		Total	
	(N)	(%)	(N)	(%)	(N)	(%)
Desconeix el motiu		0,0	570	0,2	570	0,2
Seguir cursos de formació	19.461	22,4	28.620	11,3	48.081	14,1
Malaltia o incapacitat pròpia	0	0,0	4.259	1,7	4.259	1,3
Cura d'infants o adults malalts, incapacitats o gent gran	993	1,1	28.532	11,3	29.525	8,7
Altres obligacions familiars o personals	2.155	2,5	21.289	8,4	23.444	6,9
No haver pogut trobar una ocupació a jornada completa	46.798	53,7	122.733	48,4	169.531	49,8
No voler una ocupació de jornada completa	5.915	6,8	19.478	7,7	25.393	7,5
Altres raons	11.747	13,5	28.032	11,1	39.779	11,7
Total	87.069	100,0	253.513	100,0	340.582	100,0

Nota: els valors inferiors a 6.000 no són significatius.

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Les dades desagregades per sexes, a la província de Barcelona, evidencien que la parcialitat involuntària afecta més als homes que a les dones. Ells declaren no haver pogut trobar una feina a jornada completa en un 53,7% dels casos, mentre que elles ho fan en un 48,4%. Tot i que el percentatge és superior en el cas dels homes, cal dir que en xifres absolutes són les dones les més nombroses. En aquesta situació trobem 122.733 dones front a 46.798 homes, xifres molt distants en detriment de les primeres.

Un comportament ben diferenciat entre sexes també el trobem en el cas de treballar a jornada parcial per seguir cursos de formació. En el cas dels homes, un 22,4% del total d'ocupats a jornada parcial s'està formant, mentre que en el cas de les dones trobem un 11,3% del total de dones ocupades a temps parcial.

Pe contra, hi ha un superior pes de dones que treballen a temps parcial per cura d'infants o adults malalts, exactament hi ha un 11,3% de dones, o el que és el mateix, 28.532 dones ocupades. La situació dels homes, en aquest cas, és testimonial ja que ni tan sols els resultats obtinguts són significatius i no es poden tenir en compte.

Taula 2.3.6 Motius de la parcialitat per sexes a Catalunya (2n trim 2018)

	Home		Dona		Total	
	(N)	(%)	(N)	(%)	(N)	(%)
Desconeix el motiu		0,0	864	0,2	864	0,2
Seguir cursos de formació	27.528	22,8	35.876	10,3	63.404	13,5
Malaltia o incapacitat pròpia	640	0,5	5.978	1,7	6.618	1,4
Cura d'infants o adults malalts, incapacitats o gent gran	2.217	1,8	44.926	12,9	47.143	10,0
Altres obligacions familiars o personals	2.155	1,8	28.602	8,2	30.757	6,5
No haver pogut trobar una ocupació a jornada completa	62.803	52,0	167.693	48,0	230.496	49,1
No voler una ocupació de jornada completa	8.604	7,1	29.810	8,5	38.414	8,2
Altres raons	16.761	13,9	35.300	10,1	52.061	11,1
Total	120.708	100,0	349.049	100,0	469.757	100,0

Nota: els valors inferiors a 6.000 no són significatius.

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Els resultats pel conjunt de Catalunya, mostren una tendència similar a l'anàlitzada per la demarcació de Barcelona. En el cas dels homes, i fixant-nos en la parcialitat involuntària, hi ha un 52% dels casos, mentre que en el cas de les dones aquesta xifra és del 48%. Malgrat el major pes relatiu dels homes, són les dones les més nombroses.

Cal destacar la lleu proporció tant d'homes com de dones, que afirmen no voler una jornada a temps complet, en un 7,1% i 8,5% respectivament. I la gran diferència entre sexes respecte el motiu que fa referència a la cura d'infants o malalts, ja que en aquest cas són les dones les qui tenen major presència (12,9% del total de dones que treballen a jornada parcial) en comparació als homes, que no tenen resultats rellevants de l'enquesta.

En resum, es pot dir que hi ha una elevada proporció de persones que treballen a jornada parcial de manera involuntària, fet que denota insatisfacció per part de les persones treballadores, que desitjarien treballar més hores de les que ho fan.

Taula 2.3.7 Evolució motius treball a jornada parcial (2008-2018)

	Barcelona		Catalunya	
	(N)	(%)	(N)	(%)
Desconeix el motiu	--	--	--	--
Seguir cursos de formació	-18.552	-27,8	-18.135	-22,2
Malaltia o incapacitat pròpia	511	13,6	259	4,1
Cura d'infants o adults malalts, incapacitats o gent gran	-11.416	-27,9	-11.109	-19,1
Altres obligacions familiars o personals	-32.677	-58,2	-44.280	-59,0
No haver pogut trobar una ocupació a jornada completa	95.414	128,7	130.703	131,0
No voler una ocupació de jornada completa	-15.793	-38,3	-17.651	-31,5
Altres raons	-111	-0,3	1.783	3,5
Total	17.946	5,6	42.434	9,9

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

L'evolució entre el 2008 i el 2018 dels motius pels quals es treballa a jornada parcial indica un clar descontent pel que fa al fet de treballar amb aquest tipus de jornada per part de la població ocupada. Tant pel conjunt català (131% d'increment i 130.703 persones ocupades més) com per a la província de Barcelona (128,7% i 95.414 persones ocupades més) la involuntarietat del treball a temps parcial ha augmentat de manera exponencial. A més, cau la xifra de persones que afirmen no voler una ocupació a temps complert. Exactament, aquesta reducció es concreta en un 38,3% en el cas de la demarcació de Barcelona i en un 31,5% en el cas del global català.

També és rellevant, constatar la caiguda de persones que afirmen treballar a temps parcial per cura d'infants o malalts, tant a la demarcació de Barcelona (27,9% de reducció i 11.416 persones) com al conjunt català (19,1% menys i 11.109 persones).

És doncs, un tret negatiu el fet que hi hagi cada cop més treballadors i treballadores a jornada parcial i que siguin les dones, i amb molta diferència, les qui sobretot treballen sota aquest tipus de jornada. A més, si tenim en compte que la parcialitat és obligada per a moltes persones ocupades, es constata un clima laboral poc saludable.

2.4. La qualificació dels llocs de treball

En aquest apartat s'ha volgut conèixer la situació de sobrequalificació que presenta part de la població treballadora.

Les dades referents a la qualificació que ofereix l'Enquesta de població activa fan referència a la qualificació dels llocs de treball que ocupa un individu, mentre que les dades referents als nivells d'estudis, ens informen de la formació assolida per aquella persona.

El creuament d'aquestes dues variables ens permet detectar la sobrequalificació dels llocs de treball a partir del desajust entre nivell de formació assolit i l'ocupació que es duu a terme.

Entenem que un nivell de formació superior al que requereix el lloc de treball que s'ocupa suposa un cas de sobrequalificació de la persona treballadora.

Per dur a terme aquesta anàlisi, hem agrupat els grups professionals o ocupacions de la Classificació nacional d'ocupacions CNO11 (directors i gerents, tècnics i professionals científics i intel·lectuals, tècnics i professionals de suport, persones empleades comptables i administratives, treballadors dels serveis de restauració, treballadors qualificats del sector agrícola, ramader, forestal i pesquer, artesans i persones qualificades de les indústries manufactureres i la construcció, operadors d'instal·lacions, ocupacions elementals i ocupacions militars) en les categories: qualificació alta, mitjana i baixa. Hem obviat els resultats de les ocupacions militars perquè són xifres poc significatives i també hem deixat fora d'aquest creuament les ocupacions relacionades amb els serveis de restauració per considerar-

les un grup molt heterogeni pel que fa a les ocupacions que engloba. En aquest cas, no l'hem relacionat amb cap nivell de qualificació.

Pel que fa al nivell d'estudis, hem seguit la Classificació nacional d'educació CNED2014, que estableix una classificació per als diferents nivells d'estudis assolits que hem agrupat en: analfabets i educació primària, educació secundària de 1a etapa, educació secundària de 2a etapa i estudis superiors. Els resultats treballats es refereixen al segon trimestre de 2018 degut al trencament de sèrie que ha patit l'Enquesta de població activa. Per tant, aquest capítol fa una foto de la situació de sobrequalificació de les persones treballadores en el segon trimestre de 2018.

Amb tot això, les categories professionals segons el nivell de qualificació queden recollides de la següent manera:

- **Persones ocupades sense o baixa qualificació:** ocupacions elementals + operadors d'instal·lacions i maquinària i muntadors.
- **Persones ocupades amb qualificació mitjana:** persones empleades comptables, administratives i altres + persones treballadores qualificades en el sector agrícola, ramader, forestal i pesquer + artesans i persones treballadores qualificades de les indústries manufactureres i de la construcció.
- **Persones ocupades amb qualificació alta:** directors i gerents + tècnics i professionals científics i intel·lectuals + tècnics i professionals de suport.

La taula 2.4.1 ens dona informació sobre la població assalariada a Catalunya i a la província de Barcelona segons el nivell d'estudis assolit i el nivell de qualificació de la seva ocupació. En el cas de la demarcació de Barcelona, el segon trimestre de 2018 hi ha 52.682 persones assalariades amb estudis superiors que ocupen un lloc de treball amb baixa o nul·la qualificació. Tanmateix, trobem 244.933 persones assalariades amb el mateix nivell d'estudis que desenvolupen una ocupació de qualificació mitjana.

Taula 2.4.1 Nivells de qualificació professional i nivells d'estudis (2n trim 2018)

		Analfabets i educac. primària	Educac. secun. 1a etapa	Educac. secun. 2a etapa	Estudis superiors	Total
Barcelona	Sense o baixa qualificació	74.820	232.718	103.144	52.682	463.364
	Qualificació mitjana	19.470	130.463	147.275	244.933	542.141
	Alta qualificació	1.330	22.797	66.931	626.009	717.067
	Serveis de restauració, personals i comerç	23.800	129.585	136.916	99.768	390.069
	Total	119.420	515.563	454.266	1.023.392	2.112.641
Catalunya	Sense o baixa qualificació	98.054	303.075	142.458	72.996	616.583
	Qualificació mitjana	40.374	194.810	195.769	303.073	734.026
	Alta qualificació	1.904	36.297	96.283	791.162	925.646
	Serveis de restauració, personals i comerç	32.627	183.161	193.546	140.483	549.817
	Forces armades	--	--	--	361	361
Total	172.959	717.343	628.056	1.308.075	2.826.433	

Nota: els valors inferiors a 6.000 no són significatius.

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

A més, hi ha 103.144 persones assalariades a la mateixa demarcació que, tot i havent assolit una formació d'educació secundària de segona etapa, ocupen un lloc de treball amb escassa o nul·la qualificació.

Totes aquestes persones treballadores es poden considerar sobrequalificades pel desajust entre la seva formació i la qualificació del llocs de treball que ocupen. I exactament, sumen un total de 400.759 persones sobrequalificades a la província de Barcelona.

Pel conjunt català, es constata que hi ha 72.996 persones assalariades amb estudis superiors que es troben desenvolupant tasques que no requereixen de formació i 303.073 persones assalariades que, amb el mateix nivell d'estudis assolit, tenen ocupacions de qualificació mitjana.

També hi ha 142.458 persones assalariades que amb un nivell d'estudis secundaris de segona etapa, ocupen llocs de treball d'escassa o nul·la qualificació.

En aquest sentit, es pot parlar de 518.527 persones assalariades que es troben en situació de sobrequalificació perquè estan ocupant llocs de treball que no requereixen del nivell de formació que han assolit. La taxa de sobrequalificació és d'un significatiu 18,3%.

Hi ha més de 518.000 persones treballadores que pateixen sobrequalificació en el seu lloc de treball

L'anàlisi per sexes a la província de Barcelona permet apreciar una lleugera diferència entre homes i dones en relació al fenomen de la sobrequalificació de les persones assalariades.

Taula 2.4.2 Nivells de qualificació i nivells d'estudis per sexes a la província de Barcelona (2n trim 2018)

		Analfabets i educac. primària	Educac. secun. 1a etapa	Educac. secun. 2a etapa	Estudis superiors	Total
Home	Sense o baixa qualificació	36.804	135.379	57.346	30.109	259.638
	Qualificació mitjana	18.969	95.792	68.071	103.835	286.667
	Alta qualificació	383	16.404	45.837	297.655	360.279
	Serveis de restauració, personals i comerç	12.405	49.543	48.700	32.983	143.631
	Total	68.561	297.118	219.954	464.582	1.050.215
Dona	Sense o baixa qualificació	38.016	97.338	45.798	22.573	203.725
	Qualificació mitjana	501	34.671	79.203	141.099	255.474
	Alta qualificació	947	6.394	21.095	328.354	356.790
	Serveis de restauració, personals i comerç	11.395	80.043	88.217	66.785	246.440
	Total	50.859	218.446	234.313	558.811	1.062.429

Nota: els valors inferiors a 6.000 no són significatius.

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Seguint el mateix mètode, es pot observar que hi ha 30.109 homes i 22.573 dones amb estudis superiors que es troben ocupant llocs de treball que no requereixen de formació per dur-los a

terme. Altrament, hi ha 103.835 homes i 141.099 dones que, amb el mateix nivell d'estudis assolit, es troben ocupant llocs de treball de mitjana qualificació.

També hi ha 57.346 homes i 45.798 dones amb estudis secundaris de segona etapa que ocupen feines amb escassa o nul·la qualificació.

Aquestes dades en pes relatiu, ens indiquen que hi ha una lleugera diferència de la incidència de la sobrequalificació entre homes i dones ja que els resultats es tradueixen en un 18,2% d'homes (191.290 assalariats) i un 19,7% de dones (209.470 assalariades).

En el cas del conjunt català, i també per sexes, hi ha 42.566 homes i 30.430 dones amb estudis superiors que treballen en ocupacions que no requereixen formació. Amb el mateix nivell d'estudis, hi ha 126.134 homes i 176.940 dones que ocupen llocs de treball amb un nivell de qualificació mitjana.

Altrament, hi ha 83.416 homes i 59.042 dones que, amb un nivell d'estudis mitjà, es troba realitzant tasques de baixa o escassa qualificació.

A la província de Barcelona, les dones pateixen més sobrequalificació que els homes

En el cas dels homes, trobem 252.116 homes que pateixen sobrequalificació, o el que és el mateix, un 17,8% del total d'homes. En el cas de les dones, hi ha 266.412 assalariades en aquesta situació, el que significa un 18,9% del total de dones.

Taula 2.4.3 Nivells de qualificació i nivells d'estudis per sexes a Catalunya (2n trim 2018)

		Analfabets i educac. primària	Educac. secund. 1a etapa	Educac. secund. 2a etapa	Estudis superiors	Total
Home	Sense o baixa qualificació	49.155	179.624	83.416	42.566	354.761
	Qualificació mitjana	37.374	148.244	95.575	126.134	407.327
	Alta qualificació	957	27.954	62.561	366.065	457.537
	Serveis de restauració, personals i comerç	15.654	64.739	69.025	48.593	198.011
	Forces armades				361	361
	Total	103.140	420.561	310.577	583.719	1.417.997
Dona	Sense o baixa qualificació	48.899	123.449	59.042	30.430	261.820
	Qualificació mitjana	2.999	46.564	100.193	176.940	326.696
	Alta qualificació	947	8.345	33.723	425.098	468.113
	Serveis de restauració, personals i comerç	16.973	118.422	124.523	91.889	351.807
	Total	69.818	296.780	317.481	724.357	1.408.436

Nota: els valors inferiors a 6.000 no són significatius.

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

En aquest sentit, la sobrequalificació de les persones treballadores és un indicador més que contribueix a explicar la pobresa en el treball, ja que està directament relacionada amb el malestar i la baixa satisfacció amb la feina causada pel desajust entre estudis i lloc de treball.

La pèrdua de capital humà que suposa que moltes persones altament qualificades no tinguin cabuda en un mercat de treball fortament precaritzat, on a més de jornades parcials involuntàries, alta temporalitat i baixos salaris, se suma el desajust entre formació i ocupació desenvolupada, determinen la qualitat del treball que impera en el món laboral.

Si bé és evident que la formació continua sent garantia per mantenir-se allunyat de l'atur, en el nostre mercat de treball tenim un clar desajust entre els llocs de treball i els nivells de formació assolits per les persones treballadores. Mentre que hi ha una part important de població treballadora a Catalunya, i en concret a la província de Barcelona, apta per assumir ocupacions d'alt valor afegit que requereixen de formació específica, aquestes es troben realitzant feines precàries.

2.5 Risc de pobresa a la feina

En aquest apartat hem volgut plasmar, per una banda, l'evolució i l'estat dels salaris a Catalunya, i per l'altra, la incidència de la pobresa en el treball en les persones treballadores a partir de conèixer la taxa de pobresa en el treball que ofereix l'Enquesta de condicions de vida de l'INE.

En aquest punt de l'informe, les dades a les quals fem referència un any més, són a nivell de Catalunya ja que no és possible trobar-les ni treballar-les a una escala territorial inferior a l'autonòmica.

Segons les darreres dades publicades per l'INE a partir de l'Enquesta d'estructura salarial, el 2016 el salari brut mitjà va ser de 24.454,64€.

Taula 2.5.1 Salari brut anual per sexes (en euros)

	Homes	Dones	Total
2016	27.572,76	21.110,34	24.454,64
2015	27.514,06	20.946,56	24.321,57
2014	27.447,71	20.324,88	23.927,17
2013	27.684,30	20.740,55	24.253,73
2012	27.836,40	20.931,07	24.436,39
2011	28.025,61	20.799,94	24.499,32
2010	27.601,00	21.042,14	24.449,19
2009	26.901,30	20.467,14	23.851,31
2008*	26.353,89	19.928,48	23.375,54

*ruptura de sèrie

Font: INE a partir de l'Enquesta anual d'estructura salarial

Si tenim en compte l'evolució en aquests darrers anys, es constata que el nivell salarial de 2016 (dada més recent disponible) és gairebé el mateix que el de 2010 (24.449,19€). Des de 2009, l'increment ha estat de 603,33€ bruts anuals (2,5% d'increment).

El salari brut anual de les dones és significativament inferior al dels homes

Les xifres desagregades per sexes, evidencien una clara desigualtat salarial en detriment de les dones. Si bé el salari brut anual dels homes és de 27.572,76€, força superior al salari anual català, el de les dones és de 21.110,34€. És a dir, hi ha una diferència de 6.462,42€.

Taula 2.5.2. Salari brut anual (en euros) per sexes (2016)

	Homes	Dones	Total
Salari brut mitjà	27.572,76	21.110,34	24.454,64
Percentil 10	10.938,93	7.232,95	8.470,49
Primer quartil	17.240,34	11.795,02	14.238,29
Mediana	24.050,27	18.372,96	21.188,49
Tercer quartil	34.772,08	27.070,15	31.049,40
Percentil 90	47.017,34	37.765,35	42.850,90

Font: Idescat a partir de l'Enquesta anual d'estructura salarial.

La taula mostra diferents informacions, entre les que es troba la mediana del salari brut anual. Aquesta mesura estadística indica el valor del salari pel qual la meitat de la població se situa per sota o bé per sobre d'aquest salari.

En aquest cas es pot veure que la meitat de la població treballadora, el 2016, cobrava menys de 21.188,49€. En el cas de les dones, la mediana se situava en 18.372,96€ i en el cas dels homes aquesta es trobava en 24.050,27€.

Si tenim en compte la dada que ofereix el tercer quartil, es pot veure com el 75% de la població treballadora cobra menys de 31.049,40€. En el cas de les dones, el 75% se situava per sota de 27.070,15€ i en el cas dels homes el mateix percentatge se situava per sota de 34.772,08€.

Finalment, destacar que només el 10% de la població treballadora cobra igual o més de 42.850,90€ bruts anuals, mentre que també hi ha un 10% de la població treballadora que cobra menys de 8.470,49€.

Aquests resultats, demostren que les dones tenen menors ingressos que els homes, resultat que s'explica, en part, pel fet que les jornades parcials i els menors salaris recauen en elles.

Taula 2.5.3. Taxa i població en risc de pobresa en el treball

	Homes		Dones		Total	
	Total (N)	Taxa (%)	Total (N)	Taxa (%)	Total (N)	Taxa (%)
2017	219.900	13,3	171.500	11,1	391.400	12,2
2016	215.100	12,6	167.400	11,2	382.500	12,0
2015	186.200	11,5	157.300	10,9	343.500	11,2
2014	166.900	10,5	179.600	13,1	346.500	11,7
2013	183.600	11,5	152.200	11,2	335.800	11,4

Font: Idescat a partir de l'Enquesta de condicions de vida.

La taxa de risc de pobresa en el treball, el darrer indicador que s'ha analitzat en aquest capítol, mostra la proporció de persones que van treballar almenys set mesos durant l'any de referència i que tenen una renda disponible equivalent per sota del llindar de risc de pobresa.

Les dades es remunten a l'any 2013, any en que es va donar una ruptura de sèrie en l'obtenció de les dades i que impedeix la comparativa dels anys anteriors a aquest.

Així doncs, la taula permet veure l'evolució, en cinc anys, de la incidència de la pobresa en el treball, on es constata que si la taxa es va reduir lleugerament de 2013 a 2015, l'any 2016 la tendència canvia i comença a créixer fins arribar al 12,2% el 2017, indicant que hi ha 391.400 persones treballadores en risc de pobresa en el treball. Des de 2013, la taxa de pobresa en el treball ha augmentat en 0,8 punts percentuals.

Les dades desagregades per sexes permeten veure que el comportament ha estat lleugerament diferent entre homes i dones. Si bé els homes tanquen el 2017 amb una taxa de pobresa en el treball superior a la de 2013, passant d'una taxa de l'11,5% al 13,3%, les dones redueixen aquest indicador d'un 11,2% a un 11,1%.

Aquest capítol ha permès, un any més, fer una aproximació a la situació de les persones treballadores en quant a la qualitat de l'ocupació i la probabilitat de caure en l'exclusió social malgrat tenir una feina. Enguany s'evidencia que la precarietat continua sent present i que, tot hi haver-hi una millora en el context econòmic, aquesta millora no es trasllada a l'àmbit del treball i, per tant, a la població treballadora que és qui continua patint atur crònic, feines precàries, inestables i jornades incompletes, entre altres.

La recuperació del mercat de treball, a més de creació d'ocupació, necessita d'estabilitat i de millora de les condicions de treball, ja que de no fer-se així cada cop hi haurà més persones vulnerables, abocades a la pobresa i l'exclusió social, sense possibilitat de revertir la situació. No es pot reactivar el mercat de treball a costa de la classe treballadora, calen mesures de fons i estructurals que dotin el mercat de treball de robustesa, blindant-lo per futures crisis i convertint-lo en un espai real generador de drets de ciutadania.

3. Llars i activitat laboral

En aquest capítol hem analitzat la situació de les llars catalanes en relació a la situació laboral de les persones que hi viuen. Focalitzarem la nostra atenció en aquelles llars en que les persones que hi viuen no disposen de cap mena d'ingrés de caràcter laboral i es veurà quina relació tenen amb el mercat de treball.

Sempre que ho hem considerat rellevant i que les dades han estat disponibles, hem comparat les diferències que hi ha per sexes i hem vist com aquesta és una variable important ja que en la majoria d'ocasions les dones presenten pitjors resultats, evidenciant d'aquesta manera que es tracta d'un col·lectiu que pateix una major discriminació per raó de sexe.

Al final del capítol hem analitzat la situació de la pobresa a Catalunya i, per fer-ho, hem fet servir principalment la taxa AROPE.

Sempre que ha estat possible, hem comparat les dades de Catalunya amb les de la província de Barcelona. D'aquesta manera hem intentat comprovar si hi ha diferències significatives de caràcter territorial.

Confiam en que, amb aquest capítol, es pugui oferir una imatge de la composició actual de les llars catalanes i de la seva evolució durant els darrers deu anys que ens permetin intuir algunes claus interpretatives per preveure les tendències futures.

3.1. Llars sense ingressos laborals

En aquest primer apartat hem abordat la situació d'aquelles llars en les quals les persones que hi viuen no disposen de cap ingrés econòmic d'origen laboral. Aquesta situació es pot donar quan la persona ni disposa d'un salari ni gaudeix de cap prestació econòmica que hagi generat drets mitjançant una cotització prèvia. Això implica que en aquest grup podem trobar persones que cobren una prestació no contributiva o un subsidi de caràcter assistencial, però no així un salari ni una prestació contributiva.

Sempre que hem tingut les dades disponibles oferim una visió comparativa en perspectiva històrica ja que estudiem l'evolució d'aquest tipus de llars durant el període que va del 2008 al 2018. Aquest període té importància no només perquè ofereix una radiografia de l'evolució dels darrers deu anys sinó que, atès que el 2008 és l'any que va marcar el començament de la

crisi econòmica, aquesta perspectiva temporal ens ofereix informació de com ha afectat la crisi econòmica a les llars catalanes.

Taula 3.1. 1. Llars sense ingressos laborals (2008-2018)

	2008	2018	variació (N)	variació (%)
Catalunya	59.008	86.683	27.675	46,9
Barcelona	41.399	62.232	20.833	50,3

Font: Elaboració pròpia a partir de microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

En aquesta taula es constata l'important evolució negativa, ja que durant el període estudiat ha augmentat significativament el nombre de llars en les que les persones que hi vivien no tenien ingressos de caràcter laboral. Veiem que en el conjunt de Catalunya hi ha un augment molt significatiu (del 46,9%) del nombre de llars en aquesta situació. En nombres absoluts això vol dir 27.675 llars més en aquesta situació al 2018.

En els darrers deu anys ha augmentat de manera alarmant (46,9%) el nombre de llars a Catalunya en que les persones que hi viuen no reben ingressos de caràcter laboral

En el cas de la província de Barcelona, la variació durant aquests deu anys ha estat del 50,3%, superior doncs a la taxa de Catalunya.

Més enllà de l'anàlisi de la variació en percentatges, és molt important en aquest cas analitzar també els resultats en nombres absoluts. En aquest sentit, cal destacar el cas de Barcelona que, amb un augment de 20.833 llars en aquesta situació, captura bona part del total de la variació a Catalunya que, com hem dit, xifrem en 27.675 llars. En termes percentuals podríem dir que, de tot l'augment de llars sense ingressos laborals, el 75,3% corresponen a llars situades a la província de Barcelona. A banda d'altres possibles factors que puguin incidir en aquesta variació i que no podem estudiar en el present treball, és evident que aquest augment incideix positivament en l'elevada concentració de llars que hi ha a la província de Barcelona, en relació a la resta de Catalunya.

Si fins ara hem vist l'evolució del nombre de llars en les que viuen persones sense ingressos laborals, ara ens interessa estudiar el nombre de persones que viuen en aquest tipus de llars. Aquesta mesura complementa l'anterior i ens dóna pistes de la composició de les llars que, a més, també analitzem per sexes.

Taula 3.1.2. Persones que viuen en llars sense ingressos laborals per sexes (2008-2018)

	2008			2018			Variació total (N)	Variació total (%)
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total		
Catalunya	47.246	55.147	102.393	78.127	94.290	172.417	70.024	68,4
Barcelona	31.414	38.794	70.208	50.670	68.923	119.593	49.385	70,3

Font: Elaboració pròpia a partir de microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Com veiem a la taula adjunta, durant aquests darrers deu anys s'ha produït un augment molt elevat del nombre de persones que viuen en llars que no tenen ingressos laborals. Aquest fet

és lògic ja que, tal i com hem vist més amunt, s'ha produït un augment del nombre de llars en aquesta situació i, per tant, és d'esperar un augment en el nombre total de persones que hi viuen.

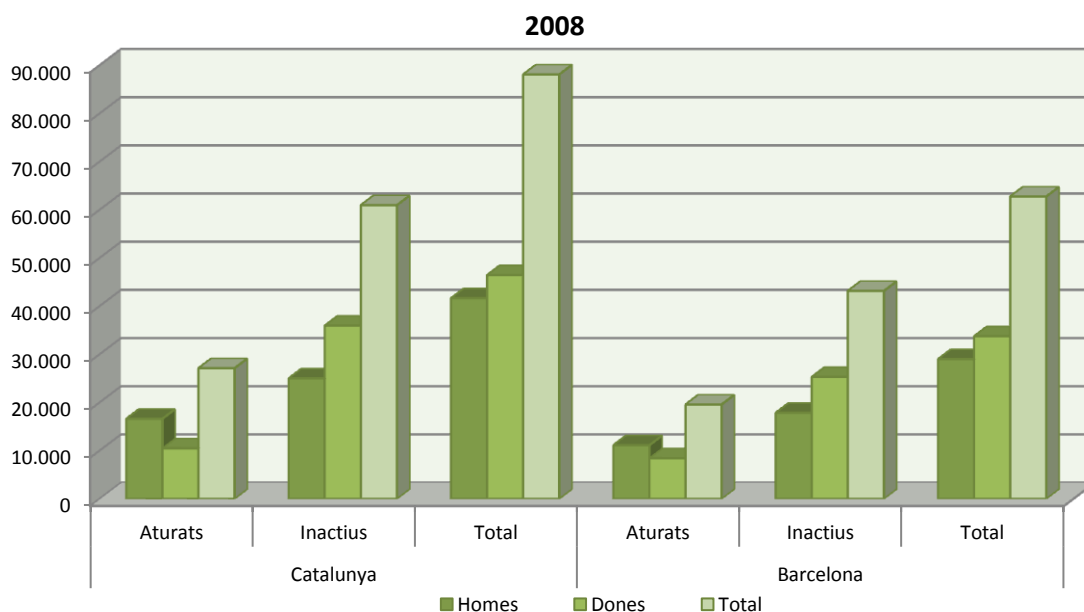
En estudiar les dades veiem com a nivell de Catalunya, quan comparem les dades de 2008 amb les de 2018, s'ha produït un augment de 70.024 persones més, la qual cosa suposa una variació del 68,4%. Es tracta d'un increment molt elevat i preocupant ja que ens indica que hi ha moltes més persones afectades per aquesta situació. Especialment destacable és el fet que aquesta situació castiga més a les dones que als homes, ja que veiem com les dones superen en nombre als homes que viuen en llars sense ingressos laborals. A tall d'exemple veiem com al 2018, eren 94.290 les dones en aquesta situació mentre que els homes eren 78.127. Un altre símptoma de com les dones es veuen més afectades en aquests processos de precarització laboral i social.

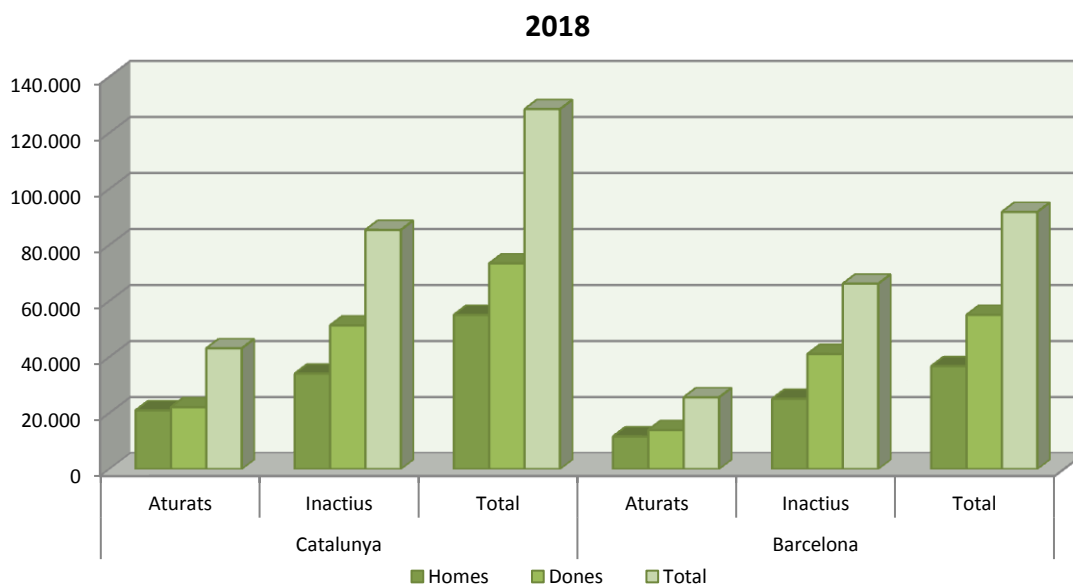
En quant a les dades de la província de Barcelona, apunten en una línia molt semblant a les dades que hem vist pel conjunt de Catalunya i trobem també un augment considerable de persones en aquesta situació (70,3%), molt semblant proporcionalment al de Catalunya. En nombres absoluts estariem parlant d'un augment de 49.385 persones més durant el període estudiat.

Ha augmentat notablement el nombre de persones que viuen en llars en que no hi ha cap mena d'ingrés de caràcter laboral

Si bé hem vist les dades del total de persones que viuen en les llars sense ingressos laborals ara ens interessa analitzar les dades, no del total de persones sinó de les persones que estan en edat laboral, és a dir, que tenen 16 anys o més i, per tant, són potencialment persones treballadores.

Gràfic 3.1.1. Distribució per categoria laboral del nombre de persones de 16 anys o més que viuen en llars sense ingressos laborals per sexes (2008-2018)

Font: Elaboració pròpia a partir de microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Com el que estem analitzant és la composició de les llars que no reben ingressos de caràcter laboral, exclourem en aquest apartat les persones ocupades i únicament analitzarem la distribució d'aquelles persones que tinguin 16 anys o més i que estiguin o bé aturades o bé inactives (aquestes últimes serien aquelles persones que no estan treballant i no estan en recerca activa de feina). Aquestes dades es complementaran amb les que acabem de veure i ens permetran oferir una radiografia més precisa de la composició de les llars en aquesta situació.

En primer lloc destaquem com totes les categories han experimentat increments durant aquests deu anys. D'aquesta manera, durant aquest període augmenta tant el nombre de persones en situació d'atur com en situació d'inactivitat a totes les llars catalanes i barcelonines en que no es percep cap ingrés de caràcter laboral. Aquest augment total varia en una proporció molt similar quan comparem, en termes relatius, la variació total experimentada tant a Catalunya (45,8%) com a Barcelona (46,3%).

Taula 3.1.3. Persones de 16 anys o més que viuen en llars sense ingressos laborals per sexes (2008-2018)

	2008			2018			Variació total (N)	Variació total (%)	
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total			
Catalunya	Aturats	16.639	10.503	27.142	20.986	22.133	43.119	15.977	58,9
	Inactius	25.021	35.965	60.986	34.095	51.314	85.409	24.423	40,1
	Total	41.660	46.468	88.128	55.081	73.447	128.528	40.400	45,8
Barcelona	Aturats	11.145	8.452	19.597	11.667	13.976	25.643	6.046	30,9
	Inactius	17.868	25.314	43.182	25.088	41.112	66.200	23.018	53,3
	Total	29.013	33.766	62.779	36.755	55.088	91.843	29.064	46,3

Font: Elaboració pròpia a partir de microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

Si bé en termes absoluts s'aprecia un augment a totes les categories, en termes percentuals apreciem que Catalunya i Barcelona han seguit una evolució diferent en funció de les categories ocupacionals. D'aquesta manera, a Catalunya es produeix una variació percentual més important de la població aturada, mentre que a Barcelona ha augmentat més considerablement, en termes relatius, la població inactiva. En concret, a Catalunya durant aquests deu anys la població aturada ha augmentat en un 58,9% mentre que a Barcelona ho ha fet en un 30,9%. En canvi, la població inactiva ha augmentat un 40% a Catalunya en comparació amb un 53,3% que és l'augment que s'ha produït a la província de Barcelona.

Veiem doncs com la variació percentual total és molt similar entre Catalunya i Barcelona però, en canvi la distribució de la variació entre categories ocupacionals és pràcticament inversa.

Una altra dimensió que interessa estudiar és el temps que porten en cerca de feina les persones que viuen en llars sense ingressos de caràcter laboral. El temps de cerca de feina és un indicador que té especial interès, en tant en quant sabem que les dificultats de trobar una ocupació augmenten quan augmenta també el temps d'estada en situació de desocupació. D'aquesta manera, les persones aturades de llarga durada es troben en una situació de major dificultat per accedir al mercat de treball, amb el consegüent risc de desqualificació professional i de que les seves competències adquirides es vagin quedant obsoletes i resultin menys atractives en un mercat de treball enormement competitiu. A més, moltes persones aturades de llarga durada poden acabar desanimant-se i esdevenir estadísticament inactives (l'EPA estableix uns criteris que defineix qui es pot considerar que es troba en situació d'atur i qui no) quedant d'aquesta manera invisibilitzades.

Aquest indicador també ens permet copsar la duresa de la crisi econòmica i les dificultats d'accedir al mercat de treball. Per tant, té una important utilitat tant per estudiar la composició del mercat de treball com per detectar possibles situacions que podrien derivar en risc d'exclusió social si no es despleguen les polítiques actives d'ocupació, així com les polítiques de protecció social pertinents.

Taula 3.1.4. Temps de cerca de feina de les persones que viuen en llars sense ingressos laborals (2008-2018)

	2008		2018		Variació total (N)	Variació total (%)	
	Total	%	Total	%			
Catalunya	Fins a 1 any	22.294	82,1	15.147	35,1	-7.147	-32,1
	De 1 a 2 anys	2.410	8,9	11.333	26,3	8.923	370,3
	Més de 2 anys	2.438	9,0	16.640	38,6	14.202	582,5
	Total	27.142	100,0	43.120	100,0	15.978	58,9
Barcelona	Fins a 1 any	16.323	83,3	7.594	29,6	-8.729	-53,5
	De 1 a 2 anys	1.135	5,8	8.009	31,2	6.874	605,6
	Més de 2 anys	2.138	10,9	10.040	39,2	7.902	369,6
	Total	19.596	100,0	25.643	100,00	6.047	30,9

Nota: els valors inferiors a 6.000 no són significatius.

Font: Elaboració pròpia a partir de microdades de l'Enquesta de població activa (INE).

A la taula adjunta es pot apreciar com, en el cas de Catalunya, aquest 2018 hi ha 43.120 persones que viuen en llars sense ingressos laborals en recerca activa de feina. D'aquestes, un 35% porten menys d'un any buscant, el 26% porten entre 1 i 2 anys i el 39% porten més de 2 anys. Aquests dos darrers grups s'encabirien dins del que es considera atur de llarga durada (que inclou les persones que porten un any o més buscant feina) i són els col·lectius més preocupants pels motius que hem exposat abans, que els situen en una situació de major vulnerabilitat. Aquestes dades contrasten amb les del 2008 ja que, en aquell moment, el gruix de persones aturades es concentrava en el grup de persones que portaven menys d'un any buscant feina, representant aquest grup el 82% del total. En canvi, actualment el grup majoritari és el de persones aturades de més llarga durada, que ha experimentat una variació del 582,5% en aquests deu anys. Igualment preocupant és l'augment del grup de persones que porten entre 1 i 2 anys en recerca de feina, que ha experimentat una variació del 370,3%. Sens dubte, aquestes darreres dues dades, són un símptoma inequívoc de que l'atur es cronifica per bona part de la població catalana.

En el cas de la província de Barcelona trobem una proporció molt similar a la del total de Catalunya. En concret, el 30% es troba en el col·lectiu de persones que estan buscant feina des de menys d'un any, el 31% porten entre 1 i 2 anys en recerca de feina i el 39% ja porten més de 2 anys intentant trobar una ocupació. Com veiem, proporcions similars a les del conjunt del territori català tot i que, en aquest cas, el grup de persones aturades d'entre 1 i 2 anys seria lleugerament superior al cas de Catalunya i el grup de persones que porten menys d'un any seria lleugerament inferior al total de Catalunya, compensant l'un a l'altre.

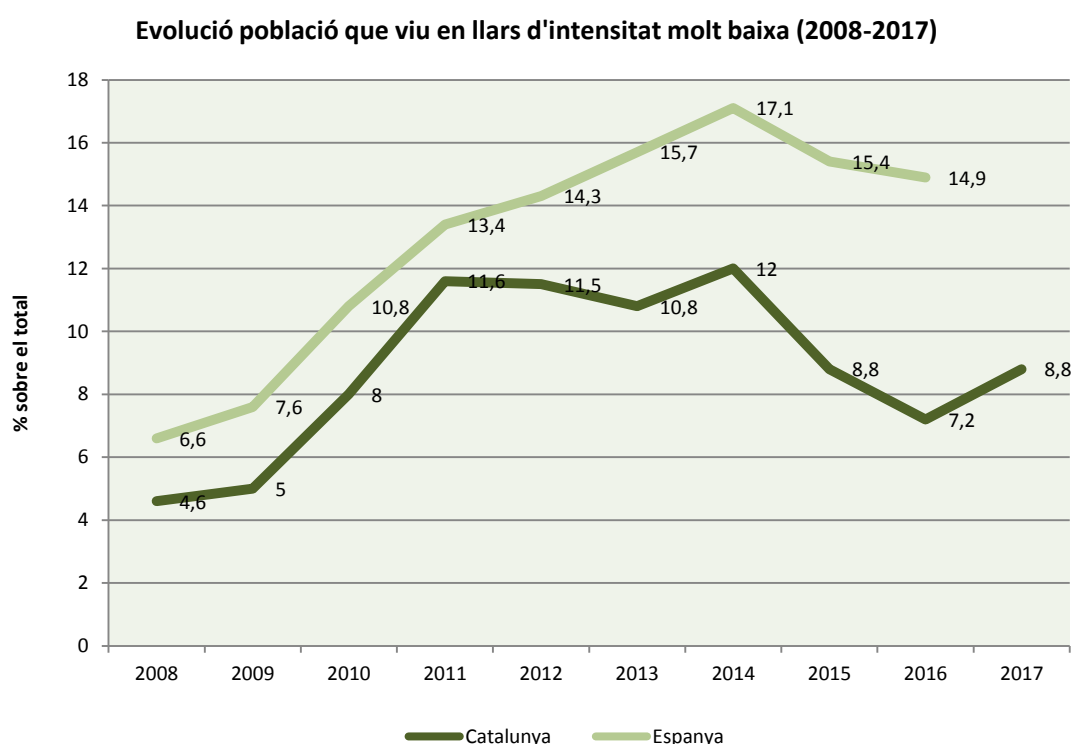
Quan examinem la variació registrada durant el període 2008-2018 a la província de Barcelona trobem una situació similar al cas de Catalunya en el sentit que el col·lectiu de persones aturades de llarga durada ha sofert un enorme creixement però amb una diferència respecte al conjunt de Catalunya que cal destacar. Així com en el cas de Catalunya el col·lectiu que havia experimentat una variació més gran era el d'aturats de més llarga durada (més de dos anys), en el cas de Barcelona, aquest col·lectiu ha experimentat un molt destacat augment del 369,6% però, en canvi, és el grup de persones que porten buscant feina entre 1 i 2 anys el que més ha crescut, amb un 605,6% de variació entre el 2008 i el 2018. Tot i que aquesta dada és menys negativa que en el cas de Catalunya, ja que és més preocupant que augmenti més el nombre de persones que porten més de dos anys en cerca d'ocupació, no deixen de ser dades negatives, que ens mostren una important part de població del nostre país en situació d'atur de llarga durada.

Durant els darrers deu anys ha augmentat significativament la proporció de persones en atur de llarga durada sense ingressos, evidenciant la cronificació de l'atur

Davant d'aquesta situació es fa evident que cal impulsar més mesures de protecció social que impedeixin que les persones puguin caure en situacions de pobresa i exclusió social, d'una banda, així com polítiques actives d'ocupació i polítiques de reactivació de l'economia que facin que el mercat de treball català absorbeixi aquest elevat volum de persones que, tot i volent treballar, no troben una ocupació.

A continuació analitzarem la composició de les llars en relació a una nova variable. En aquest cas, veurem quina és la població que viu en llars amb una intensitat de treball molt baixa. El concepte de població que viu en llars d'intensitat de treball molt baixa inclou aquelles persones amb edats compreses entre els 0 i els 59 anys que viuen en llars on els adults (entesos com persones entre 18 i 59 anys, excloent estudiants) han treballat fent servir menys del 20% del seu potencial de treball durant aquest any. Aquesta variable, que fem servir per primera vegada en aquest informe, ens aporta una informació que considerem interessant sobre la composició de les llars que estem estudiant i és per aquest motiu que la utilitzarem.

Gràfic 3.1.2. Població que viu en llars amb intensitat de treball molt baixa (2008-2017)

Font: Enquesta de població activa (INE).

En aquest gràfic es pot veure clarament com s'ha produït un augment progressiu del pes relatiu de la població que viu en llars amb intensitat de treball molt baixa. El moment més negatiu va ser el 2014 amb un 12% de persones a Catalunya vivint en aquesta situació i amb un 17,1% al conjunt d'Espanya.

Un altre element destacable és que, al llarg de tota la línia temporal, les dades d'Espanya són sempre pitjors que a Catalunya. A més, a Catalunya el 2015 s'inicia una progressió descendent bastant significativa del nombre de persones en aquesta situació mentre que a Espanya aquesta tendència també decreixent es dona, però de manera menys acusada acabant el 2016 (darrera dada disponible per Espanya) amb un elevat 14,9% de la població en aquesta situació que contrasta amb el 7,2% de Catalunya pel mateix període.

Taula 3.1.5. Població total que viu en llars amb intensitat de treball molt baixa (2008-2017)

	Catalunya	Espanya
2008	329.000	2.349.000
2009	391.000	2.730.000
2010	586.000	3.897.000
2011	676.000	4.810.000
2012	667.000	5.137.000
2013	621.000	5.604.000
2014	679.000	6.036.000
2015	497.000	5.426.000
2016	406.000	5.188.000
2017	490.000	

Font: Enquesta de població activa (INE).

Quan analitzem les dades en nombres absoluts constatem la mateixa tendència que hem apuntat abans però, a més, podem apreciar l'elevat volum de persones afectades per aquesta situació. En concret, en un dels moments àlgids de la crisi, el 2014, a Catalunya hi havia un total de 679.000 persones vivint en aquest tipus de llars i a Espanya eren més de 6 milions (6.036.000) les persones afectades.

És especialment significatiu el fet que, amb les darreres dades disponibles, encara no hem arribat a recuperar els nivells previs a la crisi, la qual cosa evidencia la duresa de la crisi, així com que la situació actual dista molt d'haver-se normalitzat.

3.2. Taxa de risc de pobresa i exclusió social

En aquest apartat analitzarem l'evolució del risc que tenen les persones de viure situacions de pobresa o exclusió social. L'indicador que farem servir per mesurar aquest risc és la taxa AROPE (En Risc de Pobresa i Exclusió Social, en les seves sigles en anglès). Aquest indicador és el més utilitzat per mesurar l'exclusió social i té l'avantatge que es tracta d'un indicador harmonitzat pel conjunt de països de la Unió Europea, motiu pel qual és possible establir comparacions entre països. Una característica rellevant d'aquest indicador és que interpreta l'exclusió social com un concepte que va més enllà de la definició clàssica que es feia sobre la pobresa (entesa com un nivell de renda insuficient en relació a una societat determinada) i aporta informació addicional en relació a la privació de determinats béns materials i la baixa intensitat de la llar on es viu (variable que hem vist més amunt). Per aquest motiu, la taxa AROPE és un indicador molt sòlid que permet copsar la situació de moltes persones que viuen en una situació personal amb un elevat risc de patir situacions de pobresa i exclusió social.

En aquesta ocasió hem preparat una taula amb les dades que ens facilita l'Idescat, que van del 2013 al 2017. També hem triat la categoria d'edat de 16 a 64 anys perquè entenem que és la

que millor es correspon amb l'edat laboral i, per tant, la que té major interès pel nostre informe que, no oblidem, aborda la pobresa laboral.

Taula 3.2.1. Taxa i població en risc de pobresa o exclusió social (taxa AROPE) per sexes (Catalunya, població de 16-64 anys)

2013			
	Homes	Dones	Total
Total	628.300	636.400	1.264.700
Percentatge	25,6	26,2	25,9

2014			
	Homes	Dones	Total
Total	624.300	695.200	1.319.500
Percentatge	25,8	28,9	27,3

2015			
	Homes	Dones	Total
Total	582.700	609.700	1.192.400
Percentatge	24,1	25,4	24,7

2016			
	Homes	Dones	Total
Total	531.200	592.300	1.123.600
Percentatge	22,3	24,8	23,6

2017			
	Homes	Dones	Total
Total	580.200	572.500	1.152.700
Percentatge	24,4	24	24,2

Font: Enquesta de condicions de vida (INE).

La taula ens mostra com es produeix una evolució creixent de la població en risc de caure en situacions de pobresa o exclusió social, tant en termes absoluts com percentuals. Aquesta tendència es dona fins el 2014, que és l'any amb resultats més negatius i és especialment significativa pel col·lectiu de dones, que es veu més castigat i adopta pitjors resultats tant en quant a freqüència (un total de 695.200 dones en aquesta situació el 2014) com en percentatge (amb una taxa del 28,9%). Els resultats dels homes, per aquest període, tot i ser també negatius (un total de 624.300 homes, que suposa una taxa del 25,8%), no ho són tant com els corresponents a les dones.

A partir del 2015 s'inicia una lleugera remuntada en tots dos sexes que s'atura el 2016 ja que el 2017 torna a iniciar-se una dinàmica força preocupant en la que augmenta tant el total de persones afectades com la taxa. En aquesta ocasió però el col·lectiu més castigat són els

homes, amb un total de 580.200 homes en situació de patir risc de pobresa o exclusió social (i una taxa del 24,4%). Aquest deteriorament de les dades masculines fa que igualin (a la baixa) la seva situació amb el col·lectiu de dones que ja havíem dit que tradicionalment venia sent el més afectat. De fet, les dones en aquest període són un total de 572.500 en relació a una taxa del 24%, xifres molt similars a les que hem apuntat pels homes.

Un element a tenir en compte és que la pobresa és un concepte relatiu, en el sentit que s'ha de mesurar i comparar en el seu context de referència (en aquest cas, l'àmbit de Catalunya). La situació de baixos salaris pot fer que les dades emmascarin parcialment la situació i ofereixin una visió menys negativa del que és en realitat ja que, en produir-se un empobriment generalitzat de la població assalariada també disminueix la taxa AROPE, mentre que no es dona una millora de la situació de les persones.

Un altre indicador útil per analitzar la pobresa, complementari al de la taxa AROPE, és el de la població que es situa per sota del llindar de la pobresa. Atès que, com hem comentat amunt, la pobresa només es pot entendre en relació a la societat en la que es viu, hi ha un consens a nivell europeu en considerar que aquest llindar es situa entorn el 60% de valor de la mediana d'ingressos nets per unitat de consum.

Pel 2017, aquest valor és de 16.827€ anuals. Per aquest motiu, totes les persones que quedessin per sota del 60% d'aquest valor (10.096,20€ anuals) es consideraria que es troben per sota del llindar de la pobresa. En total, el 2017 van ser el 20% de les persones les que es van trobar en aquesta situació a Catalunya.

En tot cas, el més rellevant és la persistència al llarg de tot aquest període d'un significatiu nombre de persones, que comprèn la quarta part de la població en edat laboral, de trobar-se en situació de risc de pobresa o exclusió social, tal i com la mesura la taxa AROPE.

Una quarta part de la població es troba en risc de pobresa o exclusió social

4. Protecció social

En aquest capítol s'analitzen les prestacions i subsidis existents per a les persones en situació d'atur residents a la província de Barcelona, fent una comparativa entre el 2008, any que marca l'inici de la crisi econòmica i financera i el moment actual, el 2018. El mes que s'utilitza com a referència és juny i, en alguns casos, també s'usa el segon trimestre de cada any.

Pel que fa al contingut del capítol, el primer apartat exposa la variació de les prestacions més habituals: la prestació d'atur contributiva, el subsidi d'atur i la Renda Activa d'Inserció (RAI). També es mostren dades del Programa d'Activació per a la Ocupació, una prestació amb caràcter excepcional, que es va endegar l'any 2015.

En el segon subapartat es comparen dos indicadors que se solen utilitzar per estudiar el nivell de protecció de les persones desocupades: per una banda, la taxa de cobertura i, per l'altra, la taxa de desprotecció. Aquests indicadors ens proporcionen una visió més completa de la protecció a les persones en situació d'atur. No obstant això, no es poden considerar complementaris, ja que les fonts de dades que s'utilitzen per calcular-los no són les mateixes.

A continuació, s'analitza la despesa anual dedicada a prestacions, per tal de veure la seva evolució en el període de referència.

El capítol finalitza mostrant algunes xifres sobre l'atur de llarga durada, que proporcionen una visió de conjunt del nombre de persones sense ingressos derivats d'una ocupació remunerada i, per tant, susceptibles de poder percebre alguna prestació o subsidi.

Abans de començar l'anàlisi, però, definirem breument cadascuna de les prestacions que s'analitzaran en els diferents apartats d'aquest capítol.

La prestació d'atur de nivell contributiu¹ protegeix la situació d'atur de les persones que podent i volent treballar, han perdut la seva feina de manera temporal o definitiva o han vist reduïda temporalment la seva jornada laboral ordinària entre un mínim d'un 10% i un màxim d'un 70%, respectivament.

El subsidi d'atur² és una prestació assistencial que té l'objectiu de complementar la protecció de la prestació de caràcter contributiu en les situacions d'atur. Consta d'una prestació econòmica i, si s'escau, l'abonament a la Seguretat Social de la cotització per a la jubilació. L'acció protectora també inclou accions específiques de formació, perfeccionament,

---

¹ Definició del Servicio Público Estatal de Empleo (SEPE).

² Definició del SEPE.

orientació, reconversió i inserció professionals adreçades als treballadors i treballadores a l'atur.

El Programa Renda Activa d'Inserció³ (RAI) té com a finalitat principal augmentar les oportunitats d'inserció en el mercat de treball de les persones treballadores desocupades amb especials necessitats econòmiques i dificultat per trobar feina. El programa atorga una ajuda econòmica anomenada renda activa d'inserció per aquest col·lectiu.

Finalment, el Programa d'Activació per a l'Ocupació⁴ és un programa específic i extraordinari de caràcter temporal dirigit a persones aturades de llarga durada. Comprèn polítiques actives d'ocupació i intermediació laboral que tenen la finalitat d'incrementar les oportunitats de retorn al mercat de treball. També ofereix un ajut econòmic d'acompanyament vinculat a la participació en les polítiques d'activació per a l'ocupació esmentades.

4.1 Evolució dels diferents tipus de prestacions

Tal com mostren les dades de juny del 2018, el total de persones que se'n beneficien d'alguna de les prestacions per atur existents a Catalunya suma 209.506 efectius, un 12,7% menys que el mateix mes del 2008. El 74,4% d'aquestes persones viuen a la província de Barcelona, el que en xifres absolutes significa 155.768 persones. La població que percep aquests ajuts a la província de Barcelona ha disminuït un 14,7% (-26.930 persones) respecte del 2008.

Malgrat que el volum de població beneficiària de prestacions s'ha reduït en el període 2008-2018, el cert és que els tres tipus de prestacions d'atur més habituals presenten variacions, tant en l'àmbit provincial com en el conjunt de Catalunya. En el cas de la prestació contributiva, a la província de Barcelona s'evidencia una forta davallada de 52.731 persones perceptores de la prestació durant aquest període, que en termes percentuals significa un 38,2% menys, passant de 138.085 persones el 2008 a 85.354 beneficiaris/àries el 2018.

Aquesta caiguda de la prestació contributiva es contraposa amb l'augment que han experimentat tant el subsidi d'atur com la RAI. Així, els perceptors i perceptores del subsidi d'atur de la província de Barcelona han augmentat en 14.185 persones (un 33,3% més), passant de 42.581 beneficiaris/àries el 2008 a 56.766 persones una dècada després. La RAI ha augmentat en 9.665 efectius (un 475,6% més) i el 2018 suma 11.697 persones beneficiàries.

---

³ Definició del SEPE.

⁴ Definició del SEPE.

El 2018 destaca pel fort descens de la prestació contributiva que ha perdut gairebé un 38% de les persones beneficiàries

Pel que fa al conjunt de Catalunya, les diferents prestacions per desocupació mostren un comportament similar a l'exposat en l'àmbit provincial. Així, el nombre de persones perceptores de la prestació contributiva s'ha anat reduint gradualment entre el 2008 i el 2018, perdent 68.723 efectius (un 38% menys), fins a registrar un total de 112.194 persones el juny de 2018. El subsidi d'atur, en canvi, ha experimentat un creixement a Catalunya, passant de 56.415 persones beneficiàries al 2008 fins arribar a les 77.681 beneficiàries que es comptabilitzen actualment. Les persones perceptores d'aquest ajut han pujat en 21.266 efectius (un 37,7% més). En el cas de la RAI, el nombre de persones beneficiàries ha crescut en 14.040 persones, de manera que el 2018 dona cobertura a 16.691 persones.

Taula 4.1.1. Persones beneficiàries de prestacions per atur (2008-2018)

				Variació (2008-2018)	
		2008	2018	N	%
Província Barcelona	Prestació contributiva	138.085	85.354	-52.731	-38,2
	Subsidi d'atur	42.581	56.766	14.185	33,3
	Renda Activa d'Inserció	2.032	11.697	9.665	475,6
	Programa d'Activació per a l'Ocupació	-	1.951	1.951	-
	Total	182.698	155.768	-26.930	-14,7
Catalunya	Prestació contributiva	180.917	112.194	-68.723	-38,0
	Subsidi d'atur	56.415	77.681	21.266	37,7
	Renda Activa d'Inserció	2.651	16.691	14.040	529,6
	Programa d'Activació per a l'Ocupació	-	2.940	2.940	-
	Total	239.983	209.506	-30.477	-12,7

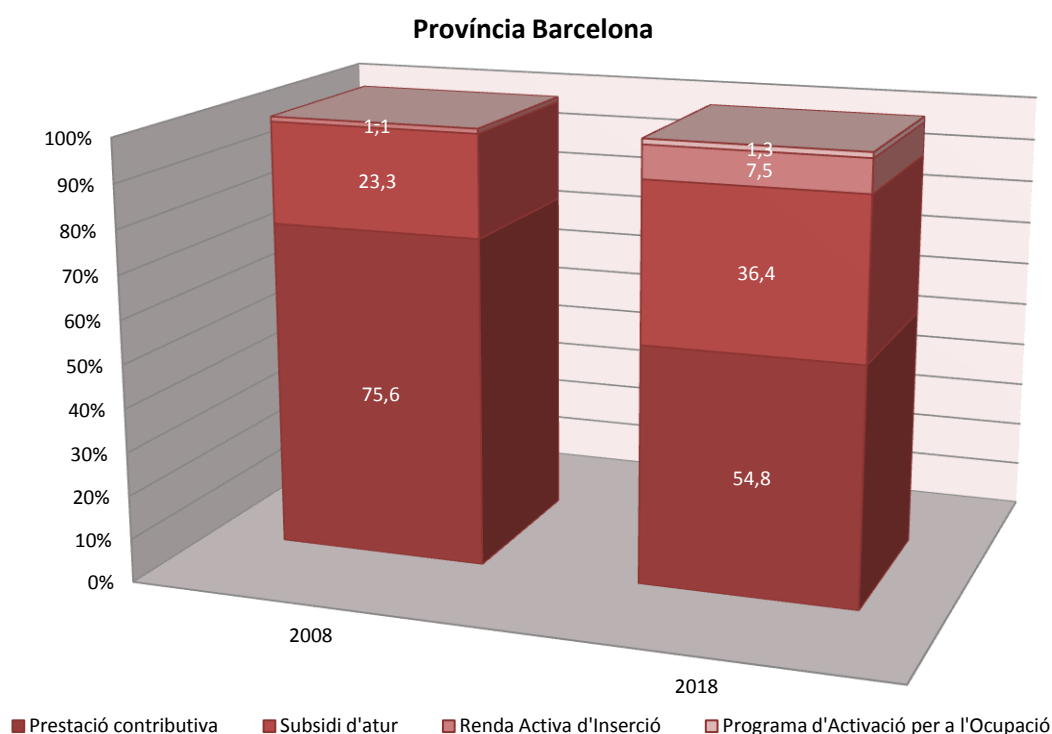
		2008	2018	Variació (2008-2018)
Província Barcelona	Prestació contributiva	75,6	54,8	-20,8
	Subsidi d'atur	23,3	36,4	13,1
	Renda Activa d'Inserció	1,1	7,5	6,4
	Programa d'Activació per a l'Ocupació	-	1,3	1,3
	Total	100,0	100,0	
Catalunya	Prestació contributiva	75,4	53,6	-21,8
	Subsidi d'atur	23,5	37,1	13,6
	Renda Activa d'Inserció	1,1	8,0	6,9
	Programa d'Activació per a l'Ocupació	-	1,4	1,4

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del SEPE. Dades corresponents al mes de juny de cada any

L'anàlisi percentual ens permet observar el pes que tenen els diferents tipus de prestació en relació amb el conjunt de persones perceptores d'aquests ajuts. En l'àmbit provincial, s'observa com el pes de la prestació contributiva es va reduint amb el temps, de manera que el 2008 el 75,6% dels beneficiaris i beneficiàries ho eren d'una prestació contributiva, mentre que 10 anys després aquest percentatge ha caigut fins el 54,8%. En canvi, tant el subsidi d'atur com la RAI han guanyat força amb el temps. Així, el 2008 el percentatge de beneficiaris del subsidi d'atur era el 23,3% mentre que el 2018 s'ha incrementat en 13 punts percentuals, fins arribar al 36,4%. Pel que fa a la RAI, ha crescut 6,4 punts percentuals, passant d'un 1,1% el 2008 fins al 7,5% actual.

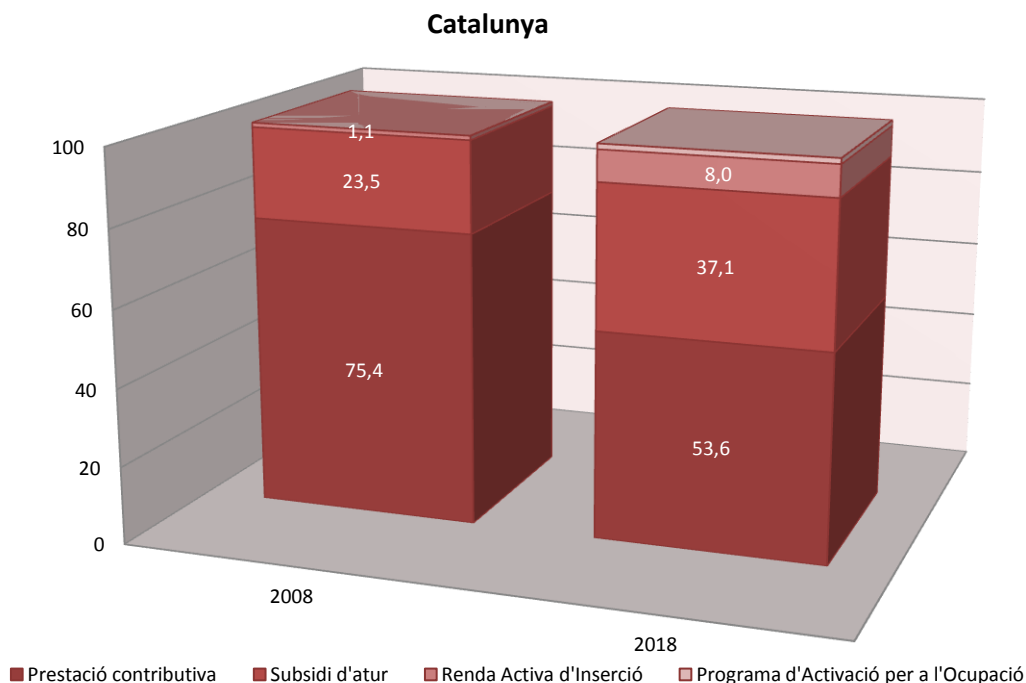
El conjunt de Catalunya manté un comportament semblant al que acabem de descriure a Barcelona pel que fa al pes que representa cada tipus de prestació en relació amb el conjunt de persones perceptores. Així, entre els anys 2008 i 2018, la prestació contributiva ha caigut en 21,2 punts percentuals, mentre que el subsidi d'atur i la RAI han pujat 13,6 i 6,9 punts, respectivament.

Gràfic 4.1.2. Persones beneficiàries de prestacions per atur a la província de Barcelona, en % (2008-2018)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades SEPE. Dades corresponents al mes de juny de cada any

Gràfic 4.1.3. Persones beneficiàries de prestacions per atur a Catalunya, en % (2008-2018)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades SEPE. Dades corresponents al mes de juny de cada any

La progressió de les diferents prestacions per a persones en situació d'atur mostren una tendència cap al seu empitjorament. En aquest context, les prestacions contributives, de més qualitat pel que fa tant al seu import com a la seva durada, han perdut importància en favor de la protecció de tipus assistencial, de pitjor qualitat. I les prestacions assistencials pugen degut a l'increment de persones que fa més de dos anys que estan desocupades i deixen de percebre una prestació contributiva.

L'increment de l'atur de llarga durada té un impacte negatiu en la qualitat de la protecció social per a les persones desocupades

4.2 La taxa de cobertura i la taxa de desprotecció davant l'atur

La taxa de cobertura és el quocient del nombre de persones beneficiàries d'una prestació o subsidi entre el nombre de persones desocupades que, potencialment, han generat el dret a percebre una prestació perquè han treballat anteriorment. El seu càlcul es realitza a partir de les dades que proporciona el SEPE, és a dir que aquestes persones estan inscrites com a demandants d'ocupació.

La taxa de cobertura a la província de Barcelona ha patit un descens del 20,8% durant l'etapa 2008-2018. Efectivament, en el segon trimestre del 2008, aproximadament 8 de cada 10

persones a l'atur rebien una prestació, mentre que el mateix trimestre del 2018, les persones beneficiàries no arriben a 6 de cada 10 persones desocupades. Pel contrari, el pes dels aturats i aturades sense cobertura s'ha més que duplicat en la darrera dècada, passant d'un 19,8% a un 40,6%.

L'any 2018 menys de 6 de cada 10 persones a l'atur rebien algun tipus de prestació social

Taula 4.2.1. Taxa de cobertura

	2008	2018	Variació (2008-2018)
Província Barcelona	80,2	59,4	-20,8
Catalunya	81,1	60,0	-21,1

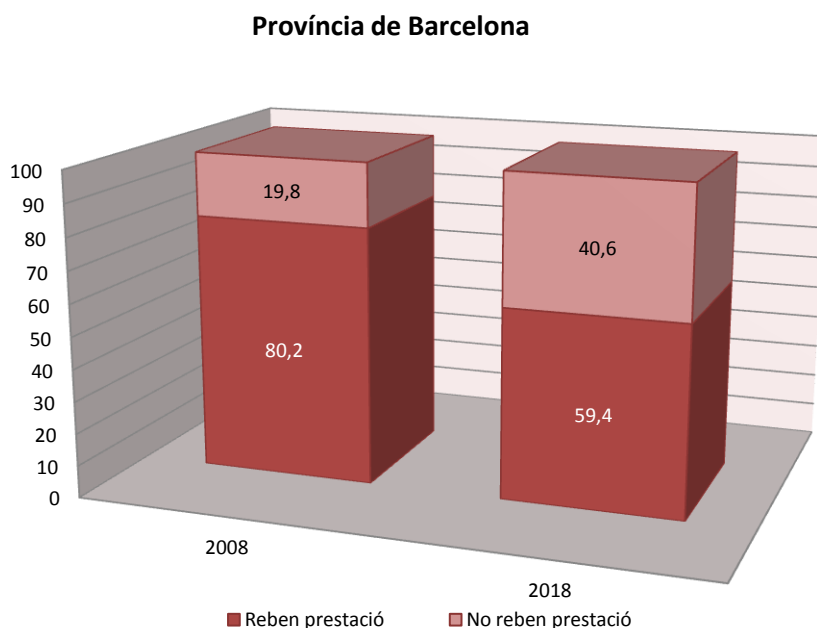
Font: Elaboració pròpia a partir de dades SEPE. Dades corresponents al segon trimestre de cada any

La reducció de la taxa de cobertura es deu al fet que les persones desocupades esgoten primer les prestacions contributives (que tenen una durada màxima de 720 dies) i després les assistencials (en el cas del subsidi d'atur, amb una durada de 6 mesos prorrogables). També cal indicar que les exigències per poder accedir a la protecció per atur s'han endurit paulatinament, fet que ocasiona que un gran nombre de persones aturades no percebin cap tipus de prestació, ni tant sols de tipus assistencial.

El nombre de persones aturades sense cap tipus de prestació ni subsidi continua augmentant

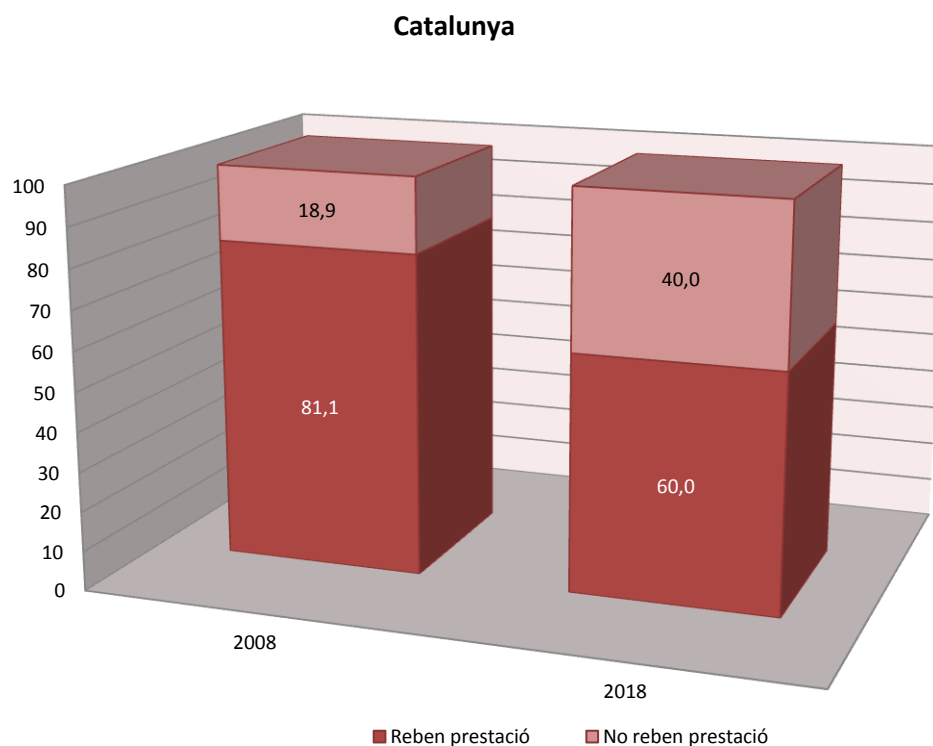
La situació a Catalunya és molt similar a la de Barcelona. La informació que proporciona el SEPE mostra un descens gradual de la taxa de cobertura per atur, de 21,1 punts percentuals, entre el 2008 i el 2018. Així doncs, en aquesta etapa les persones desocupades amb cobertura han passat d'un 81,1% a un 60%.

Gràfic 4.2.2. Persones desocupades segons reben/no reben prestacions a la província de Barcelona, en % (2008-2018)

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del SEPE. Les dades corresponen a la mitjana del segon trimestre de cada any

Gràfic 4.2.3. Persones desocupades segons reben/no reben prestacions a Catalunya, en % (2008-2018)

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del SEPE. Les dades corresponen a la mitjana del segon trimestre de cada any

La taxa de desprotecció es calcula dividint el nombre de persones desocupades que diuen no percebre prestació o subsidi entre el total de persones a l'atur amb experiència laboral. Aquestes persones no necessàriament estan inscrites com a demandants d'ocupació a les oficines del Servei d'Ocupació de Catalunya (SOC), però sí que busquen feina activament. A diferència de la taxa de cobertura, en aquest cas la font de les dades és l'EPA (INE).

El segon trimestre del 2018, el 64,5% de les persones desocupades de la província de Barcelona declaren que no reben cap tipus de prestació ni subsidi, és a dir, 3,4 punts percentuals menys que al 2008, any en què la taxa de desprotecció era del 67,9%. Contràriament, les persones beneficiàries han pujat des d'un 32,1% fins al 35,5% durant el període 2008-2018, el que indica que les persones que reben algun tipus de protecció només arriben a 3 de cada 10 desocupats/ades. No obstant això, sembla que la tendència dels darreres anys comença a revertir-se.

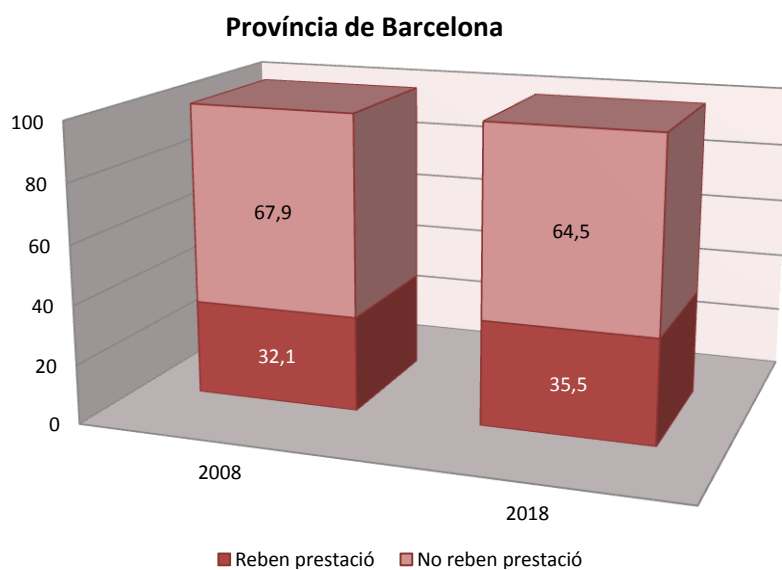
En el global de Catalunya s'observen uns resultats molt similars als provincials, ja que la taxa de desprotecció també comença a reduir-se, passant d'un 66,4% a un 65,8% entre el 2008 i el 2018, el què significa un descens de 0,6 punts percentuals.

Taula 4.2.4. Taxa de desprotecció

	2008	2018	Variació (2008-2018)
Província Barcelona	67,9	64,5	-3,4
Catalunya	66,4	65,8	-0,6

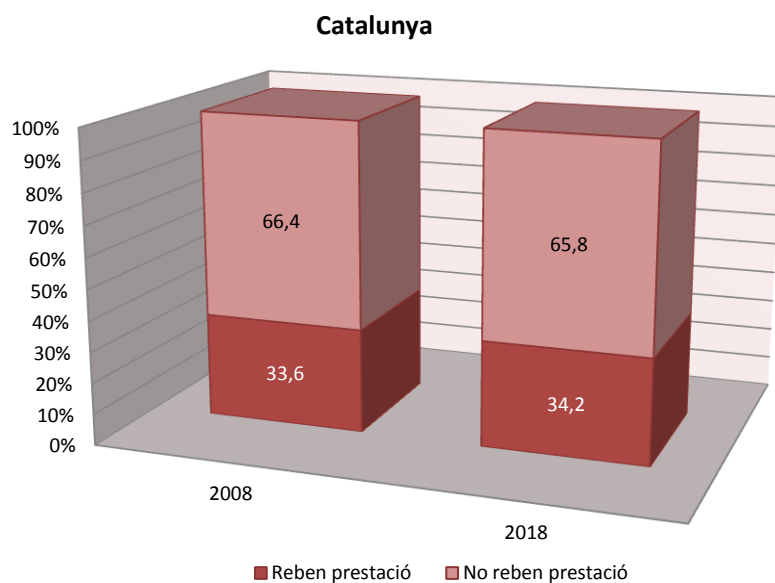
Font: elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA (INE). Dades corresponents al segon trimestre de cada any

Gràfic 4.2.5. Persones desocupades segons reben/no reben prestacions a la província de Barcelona (2008-2018)

Font: elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA (INE). Dades corresponents al segon trimestre de cada any

Gràfic 4.2.6. Persones desocupades segons reben/no reben prestacions a Catalunya (2008-2018)

Font: elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA (INE). Dades corresponents al segon trimestre de cada any

Si s'estableix una comparativa entre la taxa de protecció i la de desprotecció, és evident que es manifesten clares diferències en els resultats obtinguts en relació amb les persones perceptores de prestacions i les que no tenen accés a cap tipus d'ajut social. Aquesta diferència es pot explicar per la incidència de l'atur de molt llarga durada entre la població treballadora catalana. Un nombre considerable de les persones aturades que esgoten les prestacions no renova la demanda d'ocupació i, per tant, deixen de constar com a aturades a les llistes de les oficines del Servei d'Ocupació de Catalunya (SOC), tot i que no tinguin feina i estiguin cercant-ne una de manera activa.

La EPA, pel contrari, recull totes les persones aturades, que han treballat anteriorment, i que cerquen activament feina, amb independència de si estan o no registrades com a demandants d'ocupació al SOC.

Per aquest motiu, les dades de l'EPA incorporen aquell segment de la població que no consta en el registre administratiu del SOC i són més fiables perquè mostren una part de la realitat que no recull l'atur registrat.

4.3 L'evolució de la despesa en prestacions

La despesa que es dedica a les prestacions per atur cau any rere any al llarg de la sèrie 2008-2018. Així doncs, la tendència dels darrers anys mostra una gran contracció de la despesa dels ajuts per a persones desocupades. Entre el juny del 2008 i el del 2018, la despesa invertida en

La despesa destinada a protecció davant l'atur es redueix un 28,6% a la província de Barcelona. La despesa en prestacions assistencials, en canvi, va en augment

prestacions s'ha reduït en 72,9 MEUR a Catalunya (un 27,5% menys). Tanmateix, l'impacte de les retallades en la despesa per atur ha estat pitjor a la província de Barcelona, que en el mateix període ha perdut 58,4 MEUR (un 28,6% menys).

En funció del tipus de prestació, la informació disponible ens indica que les prestacions contributives han estat les grans perjudicades per les retallades, atès que han perdut pes progressivament, uns 90 MEUR menys a Catalunya el 2018 en relació al 2008. D'aquests, 69,8 MEUR corresponen a la demarcació de Barcelona (el 77,6% del total). En termes percentuals, la variació de la despesa en prestacions contributives ha estat de l'ordre del -38,6% a Catalunya i del -38,7% a la província.

Pel que fa a la protecció de tipus assistencial, la situació és ben diferent. La despesa destinada al subsidi d'atur s'ha incrementat en 10 MEUR (un 33,2% més) a Catalunya, passant de 30 MEUR el juny del 2008 fins a 40 MEUR el mateix mes de 2018.

En l'àmbit provincial, la despesa en subsidis d'atur ha augmentat en 6,4 MEUR (un 28,2%). Així, el 2008 era de 23 MEUR, mentre que en el transcurs de 10 anys ha assolit la quantia de 29,3 MEUR.

Les dades corresponents a la Renda activa d'Inserció (RAI) també indiquen una evolució positiva de la despesa econòmica. En el conjunt de Catalunya, la despesa ha augmentat 5,9 MEUR, passant d'1,1 MEUR al 2008 fins assolir la quantia de 7 MEUR al 2018. De manera similar, Barcelona ha destinat 4,9 MEUR a la RAI al juny del 2018, el que significa 4 MEUR més que al 2008, any en què la despesa de la RAI va sumar només 854.000 euros.

Taula 4.3.1. Despesa per a prestacions d'atur, en milers d'euros (2008-2018)

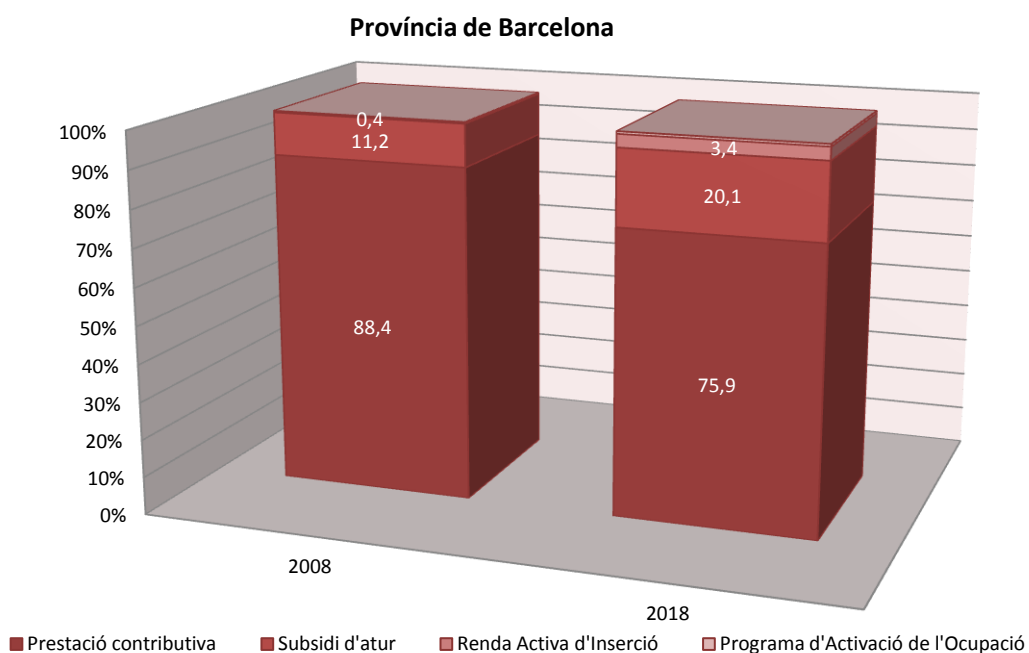
		Variació (2008-2018)			
		2008	2018	N	%
Província Barcelona	Prestació contributiva	180.396	110.547	-69.849	-38,7
	Subsidi d'atur	22.812	29.255	6.443	28,2
	Renda Activa d'Inserció	854	4.925	4.071	476,7
	Programa d'Activació de l'Ocupació	-	943	943	0,0
	Total	204.062	145.670	-58.392	-28,6
Catalunya	Prestació contributiva	233.504	143.284	-90.220	-38,6
	Subsidi d'atur	30.062	40.055	9.993	33,2
	Renda Activa d'Inserció	1.125	7.067	5.942	528,2
	Programa d'Activació de l'Ocupació	-	1.435	1.435	0,0
	Total	264.691	191.841	-72.850	-27,5

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del SEPE. Dades corresponents al mes de juny de cada any

Un altre aspecte a considerar és el pes que té cada tipus de prestació respecte del total de la despesa que es dedica a la protecció per atur a la demarcació de Barcelona. En el cas de la prestació contributiva, s'observa com va perdent importància amb el pas del temps, ja que el juny del 2008 el 88,4% de despesa en protecció es destinava a les prestacions contributives, mentre que una dècada després aquesta proporció ha caigut fins el 75,9%. En canvi, la quantitat de despesa econòmica que es destina a la protecció assistencial sí que ha crescut. El 2008 el percentatge de despesa dedicat als subsidis d'atur era l'11,2%, mentre que el 2018 ha crescut en gairebé 9 punts, fins arribar al 20,1%. Així mateix, l'import destinat a la RAI ha augmentat en 3 punts percentuals, passant d'un 0,4% el 2008 fins al 3,4% a l'actualitat.

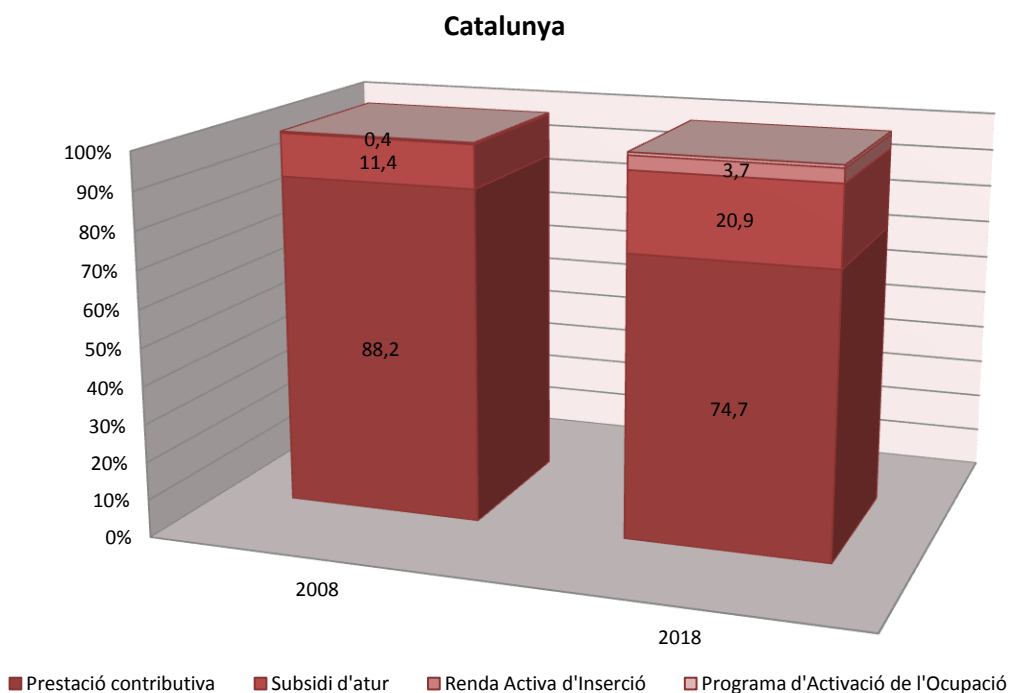
La distribució percentual de la despesa al conjunt de Catalunya presenta uns resultats similars als descrits en el cas barceloní. Efectivament, en l'etapa 2008-2018 la prestació contributiva s'ha contret 13,5 punts percentuals, mentre que el subsidi d'atur i la RAI han augmentat 9,5 i 3,3 punts, en cada cas.

Gràfic 4.3.2. Despesa per a prestacions d'atur a la província de Barcelona, en % sobre el total (2008-2018)

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del SEPE. Dades corresponents al mes de juny de cada any

Gràfic 4.3.3. Despesa per a prestacions d'atur a Catalunya, en % sobre el total (2008-2018)

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del SEPE. Dades corresponents al mes de juny de cada any

La disminució del nombre de persones aturades amb cobertura social, sumada a una menor despesa en protecció comporta una disminució de la quantia de les prestacions. En aquest cas, s'estudia només la prestació contributiva, ja que tant el subsidi d'atur com la RAI tenen unes quanties fixades, que es determinen a partir de l'IPREM.

Pel que fa a la despesa en prestacions, s'observa que la quantia de la despesa ha disminuït tant a la província de Barcelona com a Catalunya. Així, en l'àmbit provincial, l'import de la prestació ha caigut un 2,3% -el que es tradueix en 20 euros mensuals menys- en la darrera dècada, passant de 865,9 euros/mes al juny de 2008 fins als 845,9 euros/mes el mateix mes del 2018.

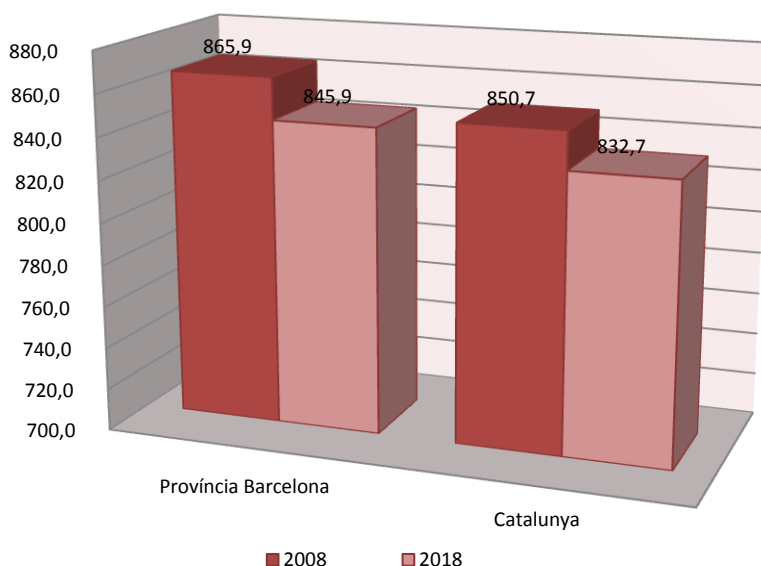
Al conjunt de Catalunya aquest descens també s'ha produït, tot i que amb menys intensitat. Així doncs, en l'etapa analitzada, la quantia de la prestació s'ha reduït un 2,1% (18 euros/mes), ja que l'import mitjà mensual al 2008 era de 850,7 euros i va caure fins als 832,7 euros/mes actuals.

Taula 4.3.4. Quantia mitjana de la prestació contributiva percebuda per persona beneficiària (euros/mes) (2008-2018)

	Variació (2008-2018)			
	2008	2018	N	%
Província Barcelona	865,9	845,9	-20,0	-2,3
Catalunya	850,7	832,7	-18,0	-2,1

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del SEPE. Dades corresponents al mes de juny de cada any

Gràfic 4.3.5. Quantitat mitjana de la prestació contributiva percebuda per persona beneficiària (euros/mes) (2008-2018)

La quantia de la prestació contributiva ha baixat tant a la província de Barcelona com a Catalunya

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del SEPE. Dades corresponents al mes de juny de cada any

4.4 L'atur de llarga durada

Abans d'acabar aquest capítol, no voldríem deixar de parlar de l'atur de llarga i de molt llarga durada, un problema estretament vinculat amb l'accés als diferents tipus de protecció social que s'adrecen a la població desocupada.

Les dades disponibles demostren que el nombre de persones desocupades des de fa més de dos anys va en augment, tant en el conjunt de Catalunya com pel que fa a la demarcació de Barcelona. El segon trimestre del 2018, Catalunya registra un total de 189.398 persones que porten més d'un any a l'atur. En termes percentuals, el 17,4% de les persones a l'atur ho estan des de fa entre 1 i 2 anys i el 31,8% en fa més de dos anys.

La província de Barcelona engloba el 71,2% de l'atur de llarga durada de Catalunya

Durant el segon trimestre del 2018, el 71,2% de tot l'atur de llarga durada a Catalunya es localitza a la província de Barcelona, el que en xifres absolutes representa 134.915 persones. Del total d'aturats i aturades, el 17,2% fa entre 1 i 2 anys que s'hi troba en aquesta situació (48.320 aturats/ades) i el 31,2% (86.595 aturats/ades) ja fa més de dos anys que està a l'atur.

Taula 4.4.1. Persones en situació d'atur de llarga i molt llarga durada (2008-2018)

	Variació (2008-2018)				
	2008	2018	N	%	
Província Barcelona	Menys de 6 mesos	86.502	94.972	8.470	9,8
	De 6 mesos a 1 any	44.515	47.407	2.892	6,5
	De 1 a 2 anys	28.407	48.320	19.913	70,1
	Més de 2 anys	22.235	86.595	64.360	289,5
	Total	181.659	277.294	95.635	52,6
Catalunya	Menys de 6 mesos	130.561	121.844	-8.717	-6,7
	De 6 mesos a 1 any	64.224	75.895	11.671	18,2
	De 1 a 2 anys	35.259	66.443	31.184	88,4
	Més de 2 anys	30.153	122.955	92.802	307,8
	Total	260.197	387.137	126.940	48,8

Font: Elaboració pròpia a partir de microdades de l'EPA (INE). Dades corresponents al segon trimestre de cada any

Les xifres de l'atur de llarga i de molt llarga durada que conté la sèrie, ens mostren una situació preocupant en termes de la destrucció d'ocupació i, sobre tot, del gran volum de població que està desocupada durant un temps superior a un any. Així, el nombre de persones aturades entre 1 i 2 anys a la demarcació de Barcelona ha crescut en 19.913 persones, passant de

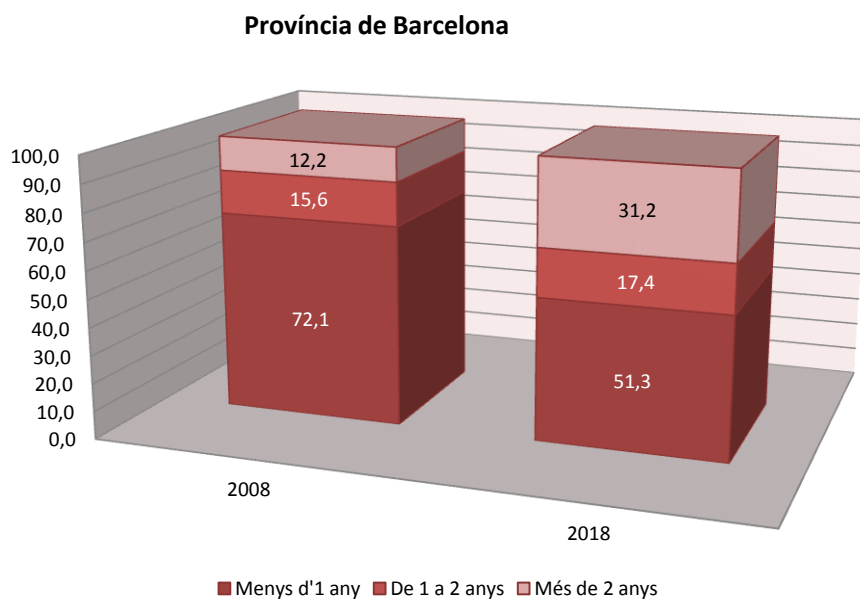
El segon trimestre del 2018, la demarcació de Barcelona registra 86.595 persones que fa més de dos anys que cerquen feina

28.407 persones desocupades el 2008 (un 15,6%) a 48.320 aturats/ades el 2018 (el 17,4%). Així mateix, l'atur de molt llarga durada també s'ha incrementat, en 64.360 efectius. El segon trimestre del 2008, un total de 22.235 persones feia més de 2 anys que estaven desocupades i el mateix trimestre del 2018, aquesta dada ha crescut exponencialment fins assolir les 86.595 persones.

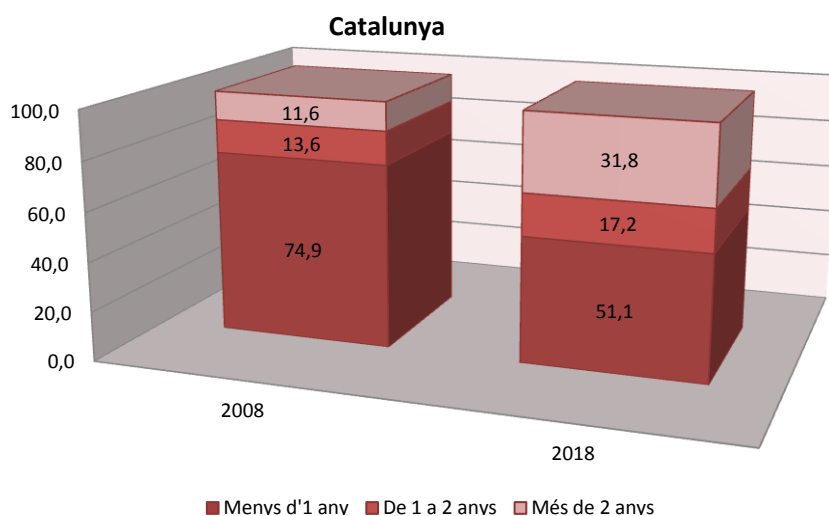
En relació amb el conjunt de Catalunya, les persones aturades durant més d'un any han augmentat en 31.184 efectius, ja que al segon trimestre 2008 es va comptabilitzar 35.259 persones i el mateix trimestre del 2018 el seu nombre ha pujat fins assolir els 66.443 aturats i aturades amb més d'un any a l'atur. En el cas de l'atur de molt llarga durada, ha passat de 30.153 persones al 2008, fins arribar a 122.955 desocupats/ades a finals de 2018. Això significa que l'atur de molt llarga durada ha crescut en 92.802 persones durant aquesta etapa a Catalunya.

Gràfic 4.4.2. Atur de llarga i molt llarga durada a la província de Barcelona (2008-2018)

Font: Elaboració pròpia a partir de microdades de l'EPA (INE). Dades corresponents al segon trimestre de cada any

Gràfic 4.4.3. Atur de llarga i molt llarga durada a Catalunya (2008-2018)

Font: Elaboració pròpia a partir de microdades de l'EPA (INE). Dades corresponents al segon trimestre de cada any

Tal i com acabem de veure, el nombre de persones desocupades des de fa més de dos anys continua sent molt elevat i, malauradament, no mostra indicis de millora. Una part del gruix de persones que ha esgotat la prestació contributiva pot estar rebent una prestació assistencial. Però n'hi ha una altra part que no té accés a la protecció social pel fet de no reunir els requisits necessaris. El manteniment de les xifres d'atur de molt llarga durada, junt amb l'enduriment en l'accés a les prestacions socials comporta serioses dificultats per a una bona part de la població catalana, que només es podran solucionar amb la creació d'ocupació digna i de qualitat.

5. Resum executiu

Mercat de treball

Entre 2008 i 2018 a Catalunya s'ha donat una caiguda de la **població activa** del 3,9%, un 4% a la província de Barcelona. Només els homes han reduït efectius, un 10,3% pel conjunt català i un 9% a la demarcació de Barcelona. Per contra, les dones han augmentat en un 4,2% i un 3,3% respectivament. Tot i aquesta tendència, la taxa d'activitat femenina continua molt allunyada de la masculina, entorn a 9 punts percentuals en detriment d'elles.

En el període analitzat s'han destruït prop de 292.000 llocs de treball, aquesta pèrdua significa una caiguda del 8,1%, tant pel conjunt català com per a la província de Barcelona. En aquest cas, les dones han patit en menor mesura la destrucció de llocs de treball, ja que tot i perdre ocupació, la caiguda ha estat de l'1,1% mentre que la dels homes ha estat més accentuada, del 13,5%. En el cas de la província de Barcelona, la reducció d'**ocupació** es tradueix en un 1,6% per a les dones i en un 13,2% per als homes.

La davallada de la xifra de llocs de treball es tradueix en un notable increment de l'atur. Si Catalunya se situa, el segon trimestre de 2018, amb gairebé 432.000 persones desocupades segons l'Enquesta de població activa, aquesta xifra ha suposat un increment del 47,6% respecte 2008 pel conjunt català. Les dones han augmentat en un preocupant 73,1% mentre que els homes ho han fet en un no menystingut 29%. A la província de Barcelona es dona la mateixa tendència d'augment força més significatiu en el cas de les dones. Les taxes d'**atur** han incrementat notablement passant, en deu anys, d'un 7,5% a un 11,5% pel global català i d'un 7,1% a un 11% en el cas de la província de Barcelona. De nou, la incidència de l'atur afecta més les dones que als homes tant al territori català com a la demarcació objecte de l'estudi.

La **població assalariada** ha patit una reducció del 7,1% i 218.000 persones menys que fa deu anys. A la província de Barcelona la reducció ha estat lleugerament més intensa, concretament del 7,9%. Només els homes presenten resultats negatius, ja que s'ha reduït el nombre d'assalariats en un 13,3%, mentre que les dones s'han mantingut pràcticament igual que el 2008, amb un increment del 0,1%. A la província de Barcelona, són tant els homes com les dones qui presenten una reducció de la massa assalariada, exactament elles de l'1,3% i ells del 13,8%. Les taxes de salarització tenen un notable component de gènere, ja que segueixen sent elles les qui tenen una taxa força superior a la dels homes, entorn a 9 punts percentuals de diferència.

El **treball temporal** s'ha reduït en un 8,4% i l'indefinit ho ha fet en un 6,8% pel global català. En el cas de la província de Barcelona, el treball inestable també ha reduït en un 8,4% i l'indefinit

ho ha fet en un 7,8%. A la mateixa demarcació, els homes assalariats han reduït amb major intensitat l'ocupació indefinida (-13,7%) que les dones (-0,8%). L'ocupació temporal, en aquesta demarcació ha patit una davallada per ambdós sexes, on la intensitat de reducció ha estat major pels homes que per a les dones. Pel global català i en relació a la contractació indefinida, els homes han reduït en un 13% mentre que les dones han aconseguit incrementar en un 0,6% l'ocupació estable. Respecte la contractació temporal els homes assalariats han reduït en un 14,7% i les dones assalariades en un 1,9% en els últims deu anys.

La taxa de **temporalitat** se situa el 2018 en un 21,6%, lleugerament inferior a la obtinguda el 2008. Aquesta aparent evolució positiva no es dona per una conversió de treball inestable a treball estable, perquè l'ocupació indefinida també ha caigut. La taxa de temporalitat a la demarcació de Barcelona se situa en un 20,6% el 2018. Les dones són les qui pateixen més temporalitat amb una diferència entre taxes d'entorn a 3 punts percentuals.

L'**efecte desànim** per part de la població treballadora s'explica per la pèrdua de confiança en el mercat de treball. En aquest sentit, gairebé 29.000 persones pateixen efecte desànim a Catalunya, front la poca capacitat generadora d'ocupació del mercat de treball actual.

L'indicador de l'**atur latent** que recull, de manera més àmplia, la manca de feina per part de col·lectius que no només són les persones treballadores desocupades, evidencia un fort creixement, no només d'aquest col·lectiu mencionat, sinó també de les persones que treballen a temps parcial de manera involuntària, de les que es comptabilitzen com a desanimades, de les que es troben afectades per un expedient de regulació d'ocupació i de les que no cerquen feina de manera activa però poden i desitgen treballar. Considerar aquests col·lectius de persones, a l'hora d'analitzar la manca de feina ha permès veure com cada cop hi ha més persones que necessiten completar la seva jornada laboral, que es desanimen a l'hora de buscar feina o que consten com a inactives perquè no cerquen feina tot i voler i desitjar treballar. En aquest sentit, podrien engrossir les llistes de l'atur entorn a 70.000 persones treballadores, que consten com a desanimades, afectades per un ERO o com a inactives.

Tan en el cas del global català com a la província de Barcelona i destacant els resultats per sexes, es pot veure com les dones tenen una composició de la manca de feina diferent a la dels homes. Elles tenen més pes en el treball a temps parcial involuntari, pateixen més efecte desànim i consten com a inactives perquè no cerquen feina tot i poder i desitjar treballar. En el cas dels homes, en canvi, pesa de manera molt diferenciada la desocupació i no tant el treball a temps parcial involuntari ni el desànim ni la inactivitat. Tot i aquestes diferències entre sexes, la coincidència és que tots els diferents col·lectius analitzats han augmentat el volum en aquests deu anys.

El **treball a temps parcial** ha augmentat en gairebé un 10% entre 2008 i 2018 a Catalunya i un 5,6% a la província de Barcelona. Per contra, s'ha reduït el treball a temps complert en un 10,5% en global i un 9,9% a la demarcació objecte del nostre anàlisi. La taxa de parcialitat a Catalunya el segon trimestre de 2018 és del 14,1%. Són les dones les qui tenen una taxa de

parcialitat més elevada que els homes, concretament del 22,2% a Catalunya i del 21,5% a la demarcació de Barcelona, el segon trimestre de 2018. La taxa de parcialitat masculina dista en més de 15 punts percentuals de la femenina. La involuntarietat de la jornada parcial recau tant en homes com en dones, en pes relatiu, però en xifres absolutes, són elles les qui pateixen més el treball a temps parcial quan en realitat voldrien trobar una feina a temps complet. Aquesta situació es dona tant pel global català com per a la província de Barcelona. És destacable l'elevada taxa de parcialitat involuntària que pateix la població treballadora ja que assoleix un valor del 49,1% i més de 230.000 persones ocupades.

A Catalunya hi ha més de 518.000 persones treballadores que pateixen **sobrequalificació** en el seu lloc de treball. Aquesta situació es considera quan la persona treballadora té un nivell d'estudis assolit superior al que requereix la feina que desenvolupa. La taxa de sobrequalificació el segon trimestre de 2018 és d'un significatiu 18,3% pel conjunt de Catalunya i d'un 19% a la província de Barcelona.

La sobrequalificació és un fenomen que afecta més les dones (19,7%) que als homes (18,2%) tant a la demarcació de Barcelona com pel conjunt de Catalunya. En el cas del global català, elles pateixen una taxa del 18,9% i ells del 17,8%, lleugerament inferior.

La darrera dada disponible sobre salaris és de 2016 i en aquell any el salari brut mitjà anual va ser de 24.454,64€. Des de 2009, l'increment salarial ha estat de 603€ bruts anuals (2,5%).

L'anàlisi per sexes i des de 2013 mostra com les dones perceben salaris significativament inferiors als dels homes, resultat que s'explica en part, perquè les jornades parcials i els menors salaris recauen sobre elles.

La taxa de risc de pobresa en el treball indica, el 2017, que a Catalunya hi ha 391.400 persones treballadores que malgrat tenir una feina pateixen risc de pobresa o exclusió social (12,2%).

Llars i activitat laboral

En els deu anys que van del 2008 al 2018 a Catalunya ha augmentat en un 46,9% el nombre de llars en les que les persones que hi viuen no tenen ingressos de caràcter laboral. Amb les darreres dades disponibles, les del 2018, trobem 86.683 llars en aquesta situació. D'aquest augment, el 75,3% correspon a llars situades a la província de Barcelona.

Del 2008 al 2018 va augmentar en 70.024 el nombre total de persones a Catalunya que vivien en llars sense ingressos laborals (el 68,4% més).

Tant a les llars catalanes com a les de la província de Barcelona s'ha incrementat el nombre de persones que es troben, tant en situació d'atur com d'inactivitat. Cal destacar que al conjunt de Catalunya ha augmentat més percentualment la població aturada i a la província de Barcelona ha augmentat en major mesura el percentatge de població inactiva.

Durant els darrers deu anys estudiats ha augmentat significativament la proporció de persones en atur de llarga durada. De les 43.120 persones que viuen en llars sense ingressos laborals en cerca de feina, un 35% porta menys d'un any buscant feina; el 26% porta entre 1 i 2 anys i el 39% porta més de 2 anys. Aquest darrer col·lectiu, el que porta més temps a l'atur, ha experimentat una variació del 582% en els darrers deu anys, la qual cosa evidencia la cronificació de l'atur de llarga durada i la manca de respostes públiques adequades.

Durant la crisi també s'ha produït un creixement del pes relatiu de la població que viu en llars amb **intensitat de treball molt baixa**, arribant el 2014, a un 12% de la població catalana (679.000 persones) vivint en aquesta situació.

El 2017 (darrera data disponible) hi havia 1.152.700 persones a Catalunya que es trobaven en situació de risc de pobresa. Aquesta dada posa de manifest les dificultats que troben bona part de la població del nostre país per cobrir les necessitats més bàsiques.

En quant a la taxa AROPE (que mesura el risc de pobresa i exclusió social) constatem que, si bé al començament de la crisi el col·lectiu més castigat van ser les dones, cap al 2017 s'inicia una dinàmica d'increment de la taxa AROPE pel col·lectiu masculí que fa que actualment la taxa s'hagi igualat a la baixa pels dos sexes. En concret, la taxa AROPE del 2017 pel conjunt de Catalunya és del 24,2%.

Protecció per atur

L'evolució entre 2008 i 2018 en relació al nombre de **persones beneficiàries de prestacions** indica una caiguda del 12,7% i de 209.506 persones. Per tipus de prestacions l'evolució ha estat ben diferenciada, si bé les persones beneficiàries de la prestació contributiva ha caigut en un notable 38,2% i 52.731 persones, el cas de les prestacions assistencials ha estat el contrari. Les persones beneficiàries del subsidi d'atur han augmentat en un 33,3% i 14.185 i les persones beneficiàries de la Renda Activa d'Inserció ho han fet en 9.665 persones i un 475,6%.

L'anàlisi al llarg d'aquests anys pel que fa al pes de cada tipus de prestació, ha permès veure com les prestacions assistencials han guanyat protagonisme en detriment de les contributives. Aquest comportament és conseqüència de la precarietat de les ocupacions que ofereix el nostre mercat de treball, amb poca capacitat generadora de llocs de treball que tinguin una durada suficient perquè generin dret a prestació per atur. A més, l'esgotament de les prestacions contributives conseqüència de patir atur de molt llarga durada també expliquen aquesta tendència.

La taxa de cobertura de les persones desocupades en el període 2008-2018 s'ha reduït del 80,2% al 59,4% evidenciant una manca de concordança entre el sistema de protecció i les necessitats de les persones treballadores avui dia. La taxa de desprotecció evidencia una dura realitat, ja que indica que hi ha prop d'un 65% de la població aturada, que ha treballat

prèviament, que no percep subsidis ni prestacions per atur. La diferència entre aquestes dues taxes (cobertura i desprotecció), tot i que ambdues presenten resultats molt negatius per a la població treballadora, respon a diferents metodologies en els càlculs, però conèixer-les i comparar-les és útil. No obstant, considerem que la taxa de desprotecció reflecteix millor la realitat, ja que recull la situació de totes aquelles persones que es consideren desocupades i que cerquen feina de manera activa, estiguin o no registrades com a persones en situació d'atur a les oficines del Servei Públic d'Ocupació de Catalunya (SOC). En canvi, la taxa de cobertura només contempla aquelles persones que es troben registrades a les oficines del SOC.

L'evolució de la despesa en prestacions indica que aquesta s'ha reduït en 58 MEUR, un 28,6% menys en la darrera dècada. Això es tradueix en un 38,7% menys de pressupost en prestacions contributives, un increment del 28,2% de despesa destinada a subsidis i un augment de més del 476% destinada a la Renda Activa d'Inserció.

La quantia mitjana de la prestació contributiva s'ha reduït en un 2,3% i 20€ al mes, entre 2008 i 2018 passant dels 865,9€ als 845,9€ mensuals.

L'anàlisi de la durada de l'atur mostra que del total de persones aturades, el 31,2% fa més de dos anys que es troba sense feina i el 17,4% entre un i dos anys. S'evidencia doncs que una part important de la població en situació d'atur, pateix atur de llarga i molt llarga durada, amb el consegüent esgotament de les prestacions contributives que això significa. És alarmant que la tendència d'aquesta difícil situació hagi estat creixent al llarg dels anys analitzats.

6. Conclusions

Malauradament, un any més hem de denunciar com Catalunya i, molt especialment, la província de Barcelona continua estancada en una situació de retrocés en el nivell de vida i benestar de la seva població. Aquesta situació de regressió va tenir el detonant amb l'esclat de la crisi econòmica i s'ha vist intensificada amb l'aplicació de les mesures d'austeritat decretades per la Unió Europea i aplicades amb diligència pels governs espanyol i català. El resultat, que descrivim en aquest informe, es caracteritza per un territori castigat per un atur que, tot i disminuir, continua en taxes elevades, una alta temporalitat, baixos nivells salarials, una creixent parcialitat (en bona mesura involuntària) i, en definitiva, un augment de les situacions de precarietat laboral i vital.

Tampoc no podem obviar com tot i que la desocupació tradicional s'està reduint en els darrers anys, l'atur latent es manté (a causa de nivells elevats d'inactivitat forçada, de parcialitat no desitjada en la contractació, de desànim i pèrdua de confiança en el mercat de treball) i cal tenir-ho en compte per tenir una imatge més ajustada de la realitat del nostre mercat de treball.

El risc de caure en situacions de pobresa s'ha vist incrementat en els darrers anys per la destrucció d'ocupació, la caiguda dels salaris, la precarietat de l'ocupació i l'elevat volum de població que queda exclosa del sistema de protecció social. Aquests factors han configurat un escenari, on el risc de caure en situacions de pobresa o exclusió social afecta a la quarta part de la població catalana.

La situació dels darrers deu anys ha estat molt complicada. L'increment de l'atur ha estat devastador i el ritme de creació d'ocupació ha estat insuficient per absorbir l'enorme massa de persones desocupades. L'atur de llarga durada s'ha multiplicat i cronificat, obstaculitzant l'accés a l'ocupació per a moltes persones. Per altra banda, bona part de l'ocupació és definida per feines precàries amb alts components d'inestabilitat i parcialitat, molt sovint no desitjada.

Amb aquest informe hem pogut constatar, un cop més, la rellevància de la figura del treballador i treballadora pobres. Malauradament, aquesta figura és cada cop més habitual en un mercat de treball castigat per les dues darreres reformes laborals (de 2010 i 2012, respectivament). Aquestes normes van contribuir a afeblir la negociació col·lectiva, un dels principals instruments per garantir els drets laborals, així com facilitar l'abaratiment de l'acomiadament que, entre d'altres conseqüències, han comportat un augment de l'atur i s'han mostrat ineficaces en la creació d'ocupació que era, l'objectiu teòric d'aquestes reformes.

És per tots aquests motius que la pobresa laboral ha anat creixent, sense que s'intueixin signes de millora en l'horitzó tenint doncs, una societat més vulnerable a patir situacions de pobresa i exclusió social. És preocupant el fet que en aquest context d'increment de la pobresa i la precarietat, paral·lelament, el nostre sistema de protecció social resulti insuficient amb una taxa de desprotecció considerable, deixant a moltes famílies en situació de vulnerabilitat i major exposició a l'exclusió social.

En aquest context, calen mesures sòlides, estructurals i de fons per tal d'assegurar que les persones en situació de major vulnerabilitat gaudeixin d'uns ingressos mínims que li permetin cobrir les necessitats bàsiques, ja que la pobresa limita la llibertat de les persones i impedeix que es puguin construir projectes de vida estables. Per aquesta raó és indispensable que la Renda Garantida de Ciutadania presti servei més enllà de les 30.000 famílies catalanes que la perceben avui, millorant l'accés i agilitzant la gestió de les sol·licituds. S'han d'ampliar així, els supòsits per rebre la prestació, incloent-hi la compatibilitat amb contractes a temps complert esporàdics, i també modificar la seva complementarietat amb altres prestacions, per tal de garantir que les persones en risc de pobresa no es vegin atrapades en un conflicte competencial i acabin per no rebre les prestacions.

S'ha de garantir que l'acord assolit a l'Acord per a l'Ocupació i la Negociació Col·lectiva (AENC), d'un salari mínim de 14.000€ es traslladi a tots els convenis col·lectius, com també els importants acords concertats en el marc de l'Acord Interprofessional de Catalunya (AIC). És només a través d'una negociació col·lectiva enfortida que estarem en condicions de revertir la devaluació salarial. A més, la negociació col·lectiva pot ser també un instrument privilegiat per facilitar la creació d'ocupació de qualitat i superar l'escenari existent, on la sobrequalificació de tantes persones treballadores és la norma i no l'excepció.

Són absolutament necessàries polítiques d'ocupació adaptades per aquells col·lectius més castigats per l'atur. Les persones joves i les de més de 45 anys necessiten polítiques d'ocupació específiques que els hi permetin una millora en la seva ocupabilitat i accedeixin al mercat de treball en condicions dignes. D'altra banda, les dones són les qui més han sofert les conseqüències de la crisi i necessiten polítiques d'igualtat de gènere vinculades a polítiques d'ocupació, per tal de reduir la bretxa laboral existent entre homes i dones.

Les polítiques d'ocupació són útils en tant que permeten facilitar el trànsit de l'atur a l'ocupació, però són insuficients per si mateixes si no van acompanyades d'una economia sòlida que generi ocupació de qualitat. Cal apostar doncs, per un model productiu de qualitat i de més valor afegit. En aquesta línia, el Pacte Nacional per la Indústria ha de ser un referent per a la millora i la reactivació de l'ocupació industrial, sector motor i referent del teixit productiu del país.

En un moment caracteritzat per canvis profunds en el mercat de treball i en les formes que adopten les relacions laborals, cal apostar per fórmules consensuades, pel diàleg social i la concertació, com a vies que permetin avançar plegats i superar errors com les passades

reformes laborals, imposades unilateralment i que s'han demostrat ineficaces i perjudicials pels treballadors i treballadores del nostre país.

Entenem que els poders públics han de vetllar per combatre una de les xacres de la nostra societat, que és la desigualtat. Cal articular polítiques efectives de redistribució de la renda i enfortir el nostre sistema de protecció social, adaptant-lo a les noves realitats del treball i de la societat cada cop més complexa. És, per tant, de la màxima urgència facilitar respostes immediates per a totes aquelles persones que, com hem vist al llarg d'aquest informe, han perdut la seva feina o viuen situacions laborals precàries i no disposen de rendes alternatives al treball. Només d'aquesta manera es podrà garantir una vida digna.